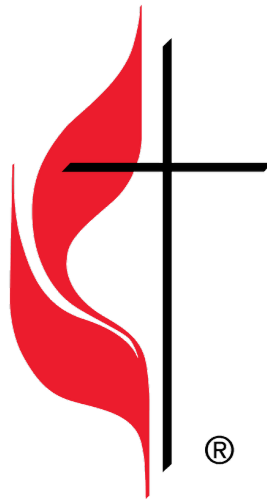

KO E HALANGA TĀPUAKI

Ma'á e Kāinga Tonga 'i he

UNITED METHODIST CHURCH

Siulai 2025

TOHI POLOKALAMA

- KAVEINGA E MAHINA**
- NGAHI KAVEINGA LOTU**
- LAU FOLOFOLA FAKA'AO**

NGAAHI KAVEINGA LOTU – SIULAI KI TISEMA 2025

SIULAI: “Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa ‘e he ‘Otuá: Ko e mo’ui `oku manako ki he fai Meesi, Fakamaau Totonú, pea mo e `Alo`ofá. / *Walking in God's Way: A Life of Mercy, Justice, and Generosity.*”

‘Ahongofua 1: “Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa ‘e he ‘Otuá” ‘o fakasino ‘aki ia ‘etau fai meesi, ‘ofa, fai fakalao (fakamaau totonu) mo foaki ‘ofa kiate kinautolu ‘oku lolotonga faingata’a’ia he ngaahi ha’aha’a ‘o e mo’ui ni (Saame 30: 1-5).

Sāpate 4 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau lotu ma’á e kau Faifekau ‘i he kamata’anga ‘o e ta’u faka-Konifelenisí ni ke nau “Laka atu he Hala kuo tofa ‘e he ‘Otuá: Ko e mo’ui `oku manako ki he fai Meesi, Fakamaau Totonú, pea mo e `Alo`ofá” (Luke 10: 3-6).

‘Ahongofua 2: Ke tau fakaafe’i ‘a e Laumālie Mā’oni’oni ke ne tokoni’i kitautolu ke tau lava ‘o fakalelei mo ‘ofa ki hotau fāmili, kāinga mo e kaungā pilikimi kuo fuoloa fau ‘etau fesitu’a’akí (Luke 10: 26-28).

Sāpate 5 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké; pea tau “Laka atu ‘i he Hala kuo tofa ‘e he ‘Otuá” pea tau lava ai ke katekina e me’a kotoa pē ke tau mo e kakai ‘oku nofo ‘i he Maamá (Kolose 1: 11-14 – *Liliu ‘a e Taulua*).

‘Ahongofua 3: “Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa ‘e he ‘Otuá” ‘o tauhi tauhi ma’u ke ‘oua na’a toe ‘i ai ha me’a ke ne uesia hotau lotó ka tau tutui pe ke fai ‘a e me’a ‘oku mahu’inga taha ‘i he mo’ui ni (Luke 10: 38-42).

Sāpate 6 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau “Laka atu ‘i he Hala kuo tofa ‘e he ‘Otuá” ‘o tau fakafeta’i, falala, mo nofo ma’u ‘i he’ene ‘ofá” pea fai pe ke ta’engata (Saame 52: 8-9).

‘Ahongofua 4: Ke tau hūfia ‘etau fānau ‘oku ‘i he ngaahi Ako’angá ke nau “Laka atu he Hala kuo tofa ‘e he ‘Otuá” pea tuku ke hoko a Kalaisi ko e Makatu’unga pau ki he’enua mo’ui (Kolose 2: 6-10).

Sāpate 7 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau lotu ma’á ‘e fānau ‘i he ‘api nofo hopoté ke nau “Laka atu ‘i he hala kuo tofa ‘e he ‘Otuá” pea nau lava ‘o afe mei he kovi ‘o ma’u ha lelei mo’oni (Luke 11: 10-13).

‘Ahongofua 5: Ke tau hūfia ki he ‘Otua Māfima’i ha faingamalie “nofo fonua” ma’á e kau faingata’a’ia ‘oku lolotonga Kole Hūfanga ‘i he ngaahi fonua ‘o ‘Iulopé kae’uma’ā ‘a ‘Ameliká ni (Saame 107: 3-7).

‘AOKOSI: “Oku tau kau kotoa pē ki he Tākanga Tapu ‘a e ‘Otuá pea ke tau fakahoko hono Tu’utu’uní, ke Kauhala tatau ‘a e Tui mo e Ngāue / *We are all a part of God’s Redeemed Community where we are Called to live into the mandate of Aligning our Faith and Actions.*”

Sāpate 8 hili e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau fakafeta’i he’etau kau ki he “Tākanga Tapu ‘a e ‘Otuá pea ke fakahoko mo hono Tu’utu’uní, ke Kauhala tatau ai ‘a e Tui mo e Ngāue” (Luke 12: 18-21).

‘Ahongofua 1: Ke tau lotu ma’anautolu kotoa pe ‘oku faingata’a’ia fakaesinó ke nau tu’uma’u ta’engaue ‘i he Tui ‘oku nau kau ki he “Tākanga Tapu ‘a e ‘Otuá” pea ke nau “fakahoko ‘a hono Tu’utu’uní ke Kauhala tatau ai ‘a e Tui mo e Ngāue” (Hepelu 11: 1-3).

Sāpate 9 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau fakamo’oni ki he’etau kau ki he “Tākanga Tapu ‘a e ‘Otuá” ‘aki ‘etau tokoni ki he kau masivá, li’ekina mo tukuhāusiá (Luke 12: 32-34).

‘Ahongofua 2: Ke ta’eteteki ‘a ‘etau tauhi e ‘Otua ‘okú ne fakakau kitautolu ki he’ene “Tākanga Tapu” ‘i he mahino ‘oku ‘i ai hotau tokoni ko e fu’u “‘ao ‘o e kau fakamo’oni” pea tau “kitaki atu ‘etau lele ‘i he fakapuepue” ‘o fakamama’u kia Kalaisi ko hotau Takimu’á (Hepelu 12: 1-2).

Sāpate 10 hili ‘a e Pentekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau hapai kinautolu kotoa pe ‘oku faingata’a’ia fakaeloto ‘i he’etau nofo ke ngāue mai ‘a e Ivi liliu mo’ui ‘o e ‘Otuá ‘o fai honau fakamānava haké (Saame 80: 19).

‘Ahongofua 3: Tuku ke fotufotuaki ‘i he’etau leá mo e ngāue (tō’onga mo’ui) ‘a e tāpuaki ‘oku tau toloto monū’ia ai ‘i he’etau kau ki he “Takanga Tapu” ‘a e ‘Otuá, pea tau tukupā ke tu’u ai ‘etau ‘amanakí ki he kaha’u ‘o e mo’ui (Saame 71: 4-6).

Sāpate 11 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea ke tau fakamo’oni ki he’etau kau ki he “Takanga Tapu ‘a e ‘Otuá” ‘aki ‘etau vahevahe ‘a e koloa fungani kuó ne fakakoloa ‘aki kitautolú (Selemaia 1: 9-10).

‘Ahongofua 4: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi fāmili ‘o e Siasí ke fiemālie pē ‘i he ‘ilo’i kuo ‘osi fakahao’i kitautolu mo fakakau ki he “Takanga Tapu ‘a e ‘Otuá” pea ke tau nonga pe mo fiemālie ‘i he taimi ‘oku hoha’atu’u ai ‘a e ātakai (Hepelu 13: 5-7).

Sāpate 12 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau kau mo e tala Kātoanga ‘a e “Takanga Tapu ‘a e ‘Otuá”, ‘o fai ki he kakai ‘oku ‘ikai lau ko e kakai he ko e Kātoanga ia ‘oku ‘i ai hono tala’ofá (Luke 14: 12-14).

SEPITEMA: “Okú ui kitautou ‘e he ‘Otuá ke ‘Ma’uma’u atu ki he lolotó,’ Luva hotau kotoá pea ke tau Taha mo e ‘Otuá mo e kaungā fonongá / God calls us into deeper understanding, total surrender, and unity with God and with one another.”

‘Ahongofua 1: Ke tau fakafeta’i ‘i he ‘etau a’usia ‘a e mahina fo’ou, pea tau lotua ‘a e ngaahi fa’ē ‘i he lotofale ‘o e Siasí ke nau malava ‘o “ma’uma’u atu ki he lolotó” ‘i he teuteu ke fakahoko ‘a e Tali Ui mo’ui ki he ‘Otuá (Saame 139:13-18).

Sāpate 13 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau “luva hotau kotoa” kae malava ke ne toe fakafeta’ou ‘etau mo’ui (Selemaia 18: 1-6).

‘Ahongofua 2: Ke tau hūfia ‘a kinautolu kotoa pe ‘a e kau ma’u lakanga ‘i he Siasí ke nau “Ma’uma’u atu ki he lolotó” ‘i hono fakafeta honau lakangá (1 Timote 1: 12-14).

Sāpate 14 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké pea tau vilitaki ke tau hoko ‘o “Taha pea mo e ‘Otuá, pea mo hotau kaungā fonongá” (Saame 14).

‘Ahongofua 3: Ke tau hūfia ‘anautolu ‘oku nau nofo ‘i lelenga koe’uhi ko e ngaahi tu’utu’uni faka Palesiteni (*Executive Orders*) fekau aki mo e nofo faka-lao ‘i he fonua ni (‘Amelika), ke fakaa’i mai ‘a e ngaahi feinga fakalao ‘oku fai ma’anautolú pea mo tokoni’i ke nau malava ‘o matu’uaki ‘a e faingata’a ‘oku nau fehanga’angai mo iá (Saame 79: 8-9).

Sāpate 15 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké pea tau hapai ‘a e kau Taki faka-Politikale ‘o e fonua ni, mo māmani ke fakatupulekina ‘enau mo’ui ke faka-‘Otuá ‘enau fakahoko fatongia (1 Timote 2: 1-7)

‘Ahongofua 4: Ke tau kole ki he Laumālie Mā’oni’oni ke ne tokonia kitautolu ke tau vivili ke tau “Taha mo e ‘Otuá pea mo hotau kaungā fonongá” pea ke fakasino ia ‘i he ‘etau mo’ui faka-‘ahó (Saame 91: 14-16)

Sāpate 16 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau kole ki he Laumālie Mā’oni’oni ke tokonia kitautolu ke tau malava ‘o ma’u ‘a e loto toponó ‘i he fononga pilikimi ‘oku tau fai (1 Timote 6: 6-11).

‘OKATOPA: “Ke tau fakamo’oni ‘oku ‘afio ‘a e ‘Otuá ‘i hotau lotó: Ko e Fononga ‘o e Tupulekina mo e Hounga’ia. / Embracing God’s Presence Within: A Journey of Growth and Gratitude.”

‘Ahongofua 1: Ke tau fakafeta’i ‘i he’etau a’usia ‘a e mahina fo’ou, pea tau hūfia ‘a e ngaahi fonua ‘oku hoko ai ‘a e ngaahi lingi toto ‘o e tau ke vave mai ha taimi kuo fakangata ai kae toloto monū’ia e fonua ‘i ha melino mo’oni (Tangila’au 1: 1-6),

Sāpate 17 hili e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau hapai kinautolu kotoa pe ‘oku nofo hopoaté (pilisone) pea mo kinautolu ‘oku nau hopoate pē ‘i he ‘enau fakakaukaú mo e tūkunga ‘o ‘oku ‘i ai ‘enau mo’ui (Saame 137).

‘Ahongofua 2: Ke tau “Fakamo’oni ki he ‘afio ‘a e ‘Otuá ‘i hotau lotó,” ‘aki ‘etau fakahoko mo fakakakato ‘ene ngaahi fekau ke fai ai hotau fakautpulekina ‘i he mo’ui lō-tolú (Selemaia 29: 4-7)

Sāpate 18 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau “Fakamo’oni ki he ‘afio ‘a e ‘Otuá ‘i hotau lotó” ‘aki ‘a hono fakahaa ‘i ‘etau hounga’ia ‘i he ‘etau lea mo ‘etau tō’onga mo’ui (Saame 66: 1-7).

‘Ahongofua 3: Ke tau “Fakamo’oni ki he ‘afio ‘a e ‘Otuá ‘i hotau lotó” ‘aki ‘etau tali ‘a e Folofola ‘a e ‘Otua ke ne fai hotau faka-tupulekiná ‘i he tapa kotoa pe ‘o e mo’ui (2 Timote 3: 16-17).

Sāpate 19 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau “Fakamo’oni ‘oku ‘afio ‘a e ‘Otuá ‘i hotau lotó” pea ‘oku ne fakaili ‘a ‘etau Tuí ke fe’unga mo e halafononga ‘o e mo’ui ni (Luke 17: 5-6).

‘Ahongofua 4: Ke tau “Fakamo’oni ‘oku ‘afio ‘a e ‘Otuá ‘i hotau lotó,” pea kuó ne fai hotau fakatupulekiná ‘o liliu ‘a e faingata’á ki he faingamalie pea ‘oku fe’unga ‘ānoa pe ‘a ‘ene Kelesi ma’a ‘etau ngaahi me’á kotoa (Sioeli 2: 23-27).

Sāpate 20 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau “Fakamo’oni ‘oku ‘afio ‘a e ‘Otuá ‘i hotau lotó” ‘o tau fakahounga’i ‘a ‘ene ‘alo’ofā mo ‘ene fakamo’ui ‘aki ‘etau ‘ofa ki he masivá mo e li’ekina (Saame 65:1-5).

‘Ahongofua 5: Ke tau “Fakamo’oni ‘oku ‘afio ‘a e ‘Otua ‘i hotau lotó,” pea ‘okú ne ue’i ke tau ongona ‘a e tangi (‘ioho) mo e to’e ‘a hono kakai (Hapakuki 1: 1-4).

NOVEMA: “Ko e Tuí ‘oku makatu’unga ‘i he ‘Otua ‘okú ne Liliu, Fakaivia mo Fakafo’ou e Fakatupú / Faith is Grounded on God who Transforms, Empowers, and Renews Creation.”

Sāpate 21 hili ‘a e Penitekosi– Sāpate ‘o e kau Sangató: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau fakahā ko e “Tuí ‘oku makatu’unga ‘i he ‘Otua ‘okú ne Liliu, Fakaivia mo e Fakafo’ou e Fakatupú” (Saame 119: 137-144).

‘Ahongofua 1: Ke tau lotua ‘a ‘etau tui, ke tau tu’ukalikali hono taukave’i ‘a e Huafa ‘o Sisu Kalaisi mo ‘ene ngaue fakamo’ui he lotolotonga e kuonga kuo hulu fāu e longoa’a mo e fakakikihi (2 Tesolonaika 2:13-17)..

Sāpate 22 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau fakalaulauloto he lahi ‘o e ‘Otua ‘o tekaki ki ai ‘etau ngaahi kavenga mafasia ke ne fai ‘e ia hotau fakaaivia mo fakafo’ou. (Saame 145:1-5).

‘Ahongofua 2: Ke tau tukupā mo fakapapau’i ta’etoeveiveiua ‘oku ‘ikai pea mo ha toe taha ‘e tu’u ai ‘etau Tuí ka ko Sihova pē, ‘a e “‘Otua ‘okú ne liliu, Fakaivia mo Fakafo’ou e Fakatupú” (Luke 21: 16-19).

Sāpate 23 hili ‘a e Penitekosi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau hākahaka mo tome’e he fakatupu fo’ou kuo fai ‘e Sihova ‘i hotau ngaahi lotofalé, Siasí mo e kaungā pilikimí (‘Aisea 65: 17-19).

‘Ahongofua 3: Ke tau lotu mo fakafeta’ia hono tokangaekina kitautolu ‘e Sihova neongo hono li’ekina kitautolu ‘e he kakai ne tuku falala kitautolu ki ai. Ko e tui kia Sihova ‘oku toka ki ai ‘etau ‘amanaki (Selemaia 23: 1-4).

Sāpate ‘o e Tu’i ‘a Kalaisi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní, pea mo e uiké; pea tau fakafeta’i he afeitaulalo ‘a e ‘Otua Māfima’i ka ne hifo mai ‘o hakeaki’i ‘a e kau angahala ko kitautolu neongo ‘etau tō mo humu he halafononga. Ko e fakamahino ko Sīsū Kalaisi ‘oku Tu’i ‘i langi mo māmani (Luke 1: 68-69)

‘Ahongofua 4: Ke tau lotu mo fakafeta’ia hotau monū’ia he kuo hoko ‘o mo’oni ‘i hotau kuongá ni ‘a e ngaahi palōfisai ‘a e kau Palōfita ‘o e ngaahi kuonga mu’á (‘Aisea 2: 1-5).

Sāpate ‘Uluaki ‘o e ‘Etiveni: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau fakafeta’i he ‘etau tu’uta he ‘uluaki Sāpate ‘o e ‘Etiveni, ka ko e taimi ‘o e teuteu he ‘oku ‘ikai ke tau ‘ilo ki he taimi mo e houa ‘e hoko mai ai ‘a e Fanautama ‘a Tangatá. (Matiu 24: 36-44).

TISEMA: “Ke tau Tatali fie tatali ‘o Hākahaka he kuo Hopo Hake ‘a e La’ā Mo’oni ‘o e Faka’amanakí, pea tau kaungā ngāue mo e Laumālie Mā’oni’oni ke fakatupulekina ‘a hono Pule’angá ‘i māmani. / Waiting in Anticipation, Experiencing the Joy of Liberation while Actively participating with the Holy Spirit to bring about God’s Kindom here on Earth.”

‘Ahongofua 1: “Ke tau tatali fie tatali ‘o Hākahaka he kuo Hopo hake ‘a e La’ā Mo’oni ‘o e Faka’amanakí, pea tau kaungā ngāue mo e Laumālie Mā’oni’oni ke fakatupulekina hono Pule’angá ‘i māmani” (‘Aisea 11:1-5)

Sāpate Ua ‘o e ‘Etiveni: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau kau fakataha pe mo e me’a mo’ui kotoa ‘o e Fakatupú ‘i hono fai ha ngāue ‘oku ‘aongá ke ne fakatupulekinga ‘a hono Pule’angá ‘i māmani (Loma 15:7-9).

‘Ahongofua 2: Ke tau lotua kitautolu ke tau lotolahi mo tatali fie tatali neongo hono fepalekina kitautolu ‘e he ta’au faingata’a ‘o e halafonongá. Ko hono talá, “Ko hono ‘ā’ālonga pe, ‘e toki hā kotoa ‘amui” (Semisi 5: 7-10).

Sāpate 3 ‘o e ‘Etiveni: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau kau fakataha mo e me’a mo’ui kotoa pe ‘o e Fakatupú ‘i hono fakahikihiki ‘i hotau ‘Otuá mo ‘ene ngaahi ngāue fakaofó (‘Aisea 35: 1-5).

‘Ahongofua 3: Ke tau hūfia ke tokoni mai ‘a e Laumālié ‘o ngaohi hotau lotó ke tau to’a mo lahi kae lava ‘o tu’uma’u he nofo mo e ‘amanaki ki he hoko mai ‘a e ivi fakamo’ui ‘o e ‘Otuá ‘o tau toloto monū’ia ai (Saame 80: 17-19).

Sāpate 4 ‘o e ‘Etiveni: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní pea mo e uiké, pea tau fakafeta’i kuo “Hopo hake ‘a e La’ā mo’oni ‘o e Faka’amanaki” ‘o fou mai he ‘ofa ‘a e ‘Otuá kia Mele mo Siosefá (Matiu 1:18-25).

‘Ahongofua 4: Ke tau mavava fiefia mo hiki hotau le’ó he ‘Ai Kakano ‘a e ‘Otuá ‘o hoko mai ki he ‘Ai’angakai ‘o e manú ko hotau Fakamo’ui. Ko e hono leá, “Fakafeta’i e ma’u koloa, Fakafeta’i he ma’u Kilisimasi, Fakfeta’i he ma’u Kalaisi” (‘Aisea 52: 7-10).

Sāpate Hili ‘a e Kilisimasi: Ke tau hūfia ‘a e ngaahi ngāue ‘o e ‘ahó ní mo e uiké, pea tau fakamahu’inga’i ‘a e hoko mai ‘a e ‘Otuá ki māmani ‘i he kuonga ‘oku kāupo’uli, kae fakafeta’i ne ‘ikai lava ‘e he faingata’a ‘o e halafonongá ke ne lōmia ‘a Kalaisi mo ‘ene ‘ofá (Sione 1: 4 & 5).

‘Ahongofua 5: Ke tau fakafeta’i he tauhi hao ‘a e ‘Otuá kuo fai ma’á e kau vaivaí pea tau kau ai hono fakaikuna ‘a e ta’u kuo tau lākaí kae’uma’ā e ‘amanaki lelei ki he ta’u fo’ou kuo tau kamatá ni, ke tau fakatupulekina ai hono Pule’angá (‘Aisea 60:1-6).

KO E LAU FOLOFOLA FAKA’AHO

SIULAI: “Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa ‘e he ‘Otuá: Ko e mo’ui `oku manako ki he fai Meesi, Fakamaau Totonú, pea mo e `Alo`ofá. / *Walking in God's Way: A Life of Mercy, Justice, and Generosity.*”

Tūsite, Siulai 1: Lau Folofola – 2 Tu’i 5: 1-14

Ki’i Ama: 2 Tu’i 5: 10-11a, “Pea tuku atu ‘e ‘Ilaisa ki ai ha talafekau ke fakahā, “Alu ‘o kaukau tu’o fitu ‘i Sioatani, pea ‘e foki mai ho kakanó ka ke ma’a. Pea ‘ita ‘a Neamani, ‘o ne ‘alu”

Pou ‘Ao: Na’a tau lave ‘aneafi ki he lāngilangi ‘o Neamani ko e ‘eikitaú Silia kuó ne a’usia e tu’unga mā’olunga pea ‘i he’ene ikuná ne ne ‘omi ai e kau pōpula hili ‘a e taú ‘o kau ai e ki’i fefine sevāniti hono hoá. ‘Oku mahino mei he ‘ikai ke ‘asi e hingoa ‘o e sevāniti, ‘a hono tu’unga ma’ulalo ‘i he nofo ‘a e sosaietí ‘i he ‘aho ko iá. Ka ‘oku tau kamata sio ki he fakamahu’inga’i ‘e Neamani hono tu’ungá mo ‘ene fakakaukau ki he me’a ‘oku totonu ke ‘inasi ai koe’uhi ko e me’a kuó ne lavá. Na’e ‘ita e ‘eikitaú he fakamoimoi mai e fēkau ‘a e Palōfitá kae ‘ikai hū mai pe ki tu’a ‘o takalo hono nimá ke mahino ‘oku ‘i ai e mahu’inga ‘o e ‘eikitaú mo hono kau fonongá. ‘Ikai ko ia pē, ka ‘oku lahi mo faka’ofa’ofa ange ‘a e ongo vaitafe ‘o Tamasikusí, ‘a ‘Apana mo Papa ha toe vai ‘i ‘Isileli. Pea ko e faito’o na’e ‘omai ne hangē ha me’anoa pe pea ‘ikai lelei fe’unga ke ngalingali ‘e sai ai e kiliá. Ne mahino he fakamatalá ne meimei hanga he’ene ta’efie’ulutukuá ‘o ta’ofi ‘a e faito’o hono kiliá. Fakafeta’i ne ngāue’aki ‘e he ‘Otuá ‘a e kau tamaio’eiki ‘a e ‘eikitaú ke nau talaange, “kapau ko ha me’a faingata’a na’e tala atu ‘e he Palōfitá, pehē kuó ke ‘osi fai ... kaukau ka ke mo’ui.” Tokanga’i e faingofua e fēkau ‘a e Palōfitá ka ko e fēkau mei he ‘Otuá. ‘Oku ‘ikai ke tau toe fu’u kehekehe mo Neamani. ‘Oku tau fakamahu’inga’i kitautolu pea tau ‘osi fonofono ‘i loto ki hono anga e me’a ‘oku totonu ke fai mai kiate kitautolu ke tuha mo fe’unga mo hotau tu’ungá. Ko e toki faka’ofa é ‘a e ma’u hala ‘oku tau fononga holo faka’aho mo iá. Kuo tau ‘osi takitaha fakamahu’inga’i kitautolu he’etau nofó, pea kuo tau ‘osi fakapapau’i mo e me’a ke fai mai ke fe’unga mo hotau tu’unga kuo tau ngāue’i. Fakafeta’i ‘oku ‘omi ma’u pe ‘e he ‘Otuá ha kaungā pilikimi ‘oku hoko ko hotau konisenisi he taimi ‘oku pupula ai hotau ‘ulú he’etau lau ‘oku ‘i ai ha tau mahu’ingá. Kuo ‘osi ‘omai pe ‘e he ‘Otuá ‘ene fēkau he founga faingofua mo mahino koe’uhi ke tau malava ‘o tali pea fai leva ki ai. Na’e fiema’u ‘e Neamani ke tatau ‘a hono faito’o mo hono tu’ungá mo hono mahu’ingá. ‘Oku tau pehē pe mo kitautolu he taimi lahi. ‘Oku a’u ki ha taimi kuo tau fakamahu’inga’i kitautolu ‘o mahu’inga ange ia he fatongia ‘oku ui kitautolu ki aí. Fakafeta’i he na’e toe foki mai e

loto 'o Neamani 'o ne tali e fale'i 'a e Palōfitā pea na'á ne mo'ui ai. Ko e tāpuaki fungani ia ma'atautolu kotoa pe. 'E kei tonu 'aupito 'etau tauhi lotu 'oku fai 'oka 'oku fai 'aki 'a e laumalie 'o e hounga'ia mo e faka'aki'akimui. Sinoeme'a, tuku ke tau kau fakataha pe mo hotau Kaveinga, "Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa 'e he 'Otuá: Ko e mo'ui 'oku manako ki he fai Meesí, Fakamaau Totonú, pea mo e 'Alo'ofá."

'Anau, Lotu mo e 'Aukai: Fakamolemole'i kimautilu 'Eiki he'emaui vivili ke fai homau lotó mo homau potó, ka mau manako ki he fai meesí, fakamaau totonu mo ho'o 'alo'ofa. 'Emeni.

Pulelulu, Siulai 2: Lau Folofola – Saame 30

Ki'i Ama: Saame 30: 12b, "'E Sihova ko hoku 'Otua, te u fakafeta'i kia koe 'o ta'engata."

Pou 'Ao: Ko e fatu Saamé ni, na'e fekuki mo e faingata'a'ia lahi pea neongo 'oku 'ikai ke tau fakapapau'i 'a e me'a na'e hokó, ka 'oku mahino mai pē na'e fai e tangilaulau, pea mo e mafasia fakaeloto 'o hangē ka molé 'a e 'amanakí. 'Oku matamata na'á ne ongo'i hangē 'oku li'ekiná nai ia 'o 'ikai ha taha ke tokoni ofi he taimi 'o 'ene faingata'a'ia. 'E ha'u mei fē 'a e tokoní, pea 'e ha'ú fakakū? Ko e hā hono fuoloa? Fakafeta'i, he na'e hangē pē ko e liliu mei he fa'ahita'u momokó ki he fa'ahita'u mafaná, 'a 'ene liliu mei he lo'imata'ia, lau'aitu mo e 'ai tauanga'á, 'o hu'ekina 'a e mavava mo e fiefia he kuo fetongi 'e he fakatu'amelié 'a e taumu'avaleá, pea kuo hoko mai mo e fakafiemālié ki he lotu mafasiá. Na'e huhulu mai pe 'a e la'ā 'o e pongipongi pea ha'u fakataha ai pe mo ia 'a e fu'ufu'unga tapuaki 'o e 'amanaki lelei mo e fakatu'amelié ki he 'aho fo'ou mo hono 'uuni ngafa 'oku fo'ou. Ko e 'inasi 'o e efú mo e kelemutú ko e hiki 'o e le'o e fakafeta'i mo e fakamālō mei he takele 'o e mo'ui na'e nofo 'i lelenga. Fakafeta'i he na'á ne ma'u nonga mo fiefia 'i he'ene fa'a tatali ki hono 'Eikí. Ko e uki ia 'oku fai 'e he Kaveinga 'oku tau muimui'i he mahina ko eni, "Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa 'e he 'Otuá: Ko e mo'ui 'oku manako ki he fai Meesí, Fakamaau Totonú, pea mo e 'Alo'ofá." Ko e laumalie 'o e "fakafeta'i" na'e ma'u 'e he fatu Saamé 'o ne fakamatala ki he 'Otuá 'a e me'a 'oku hoko ki he'ene mo'ui pea ne "laka atu he hala kuo tofa 'e he 'Otua", ko 'ene manako ki he fa'a fakamolemole, fai 'ofa mo e vivili ke ma'u e fakamaau totonu. Ko e a'usia 'a e lotu 'oku tukulolo kakato ki he 'Otua. Na'á ne tuku ki he 'Eikí ke ne fai hono fakakaukauá. Ko e nonga ia 'oku mama'o he tatae 'o e 'atamai kotoá, 'a e nonga 'oku tau 'inasi ai mei he 'Eikí. 'Oku tau fa'a fakakaukau ko e nongá mo e fiefiá 'oku ma'u 'i hotau ivi mo hotau poto. Ko e lahi ange 'etau feinga ke ma'ú ko 'ene mama'o angé ia. Ko hotau Ki'i Ama ki he 'ahó ni ko e a'usia ia 'a e fatu Saamé 'i he'ene "laka atu 'i he hala kuo tofa 'e he 'Otuá," pea mo 'ene fai 'a e tu'utu'uni 'o e "hala" 'okú ne laka atu ai. Na'á ne a'u ki he tu'unga ko 'ene 'ilo'i, ko hono fatongia ko hono fakafeta'ia pē mo fakamālō'ia 'a e 'Eikí, pea tuku ki ai ke ne tu'utu'unia 'ene mo'ui. 'Oku tau natula 'aki pē 'a 'etau fa'a feinga he taimi lahi ke fakatonutonu 'a e ngaahi me'a 'oku fehalaaki 'i he'etau mo'ui 'aki pe 'a hotau potó mo hotau ivi. Ko e me'a ia na'e tuki mo nonofo 'i he'etau tupu haké, ke tau falala kiate kitautolu 'i he me'a kotoa pē. 'Oku ako mai 'e he fatu Saamé ni, ke tau tuku ki he 'Otuá ke ne tataki kitautolu 'i he Hala 'oku totonu ke tau fou ai pea sinoeme'a, ke tau "fakafeta'i mo fakamālō'ia" e 'Otuá 'i he 'aho kotoa pe 'o 'etau mo'ui.

'Anau, Lotu mo e 'Aukai: 'Eiki, te u hiva pe ho'o 'ofa, He 'aho mo e pō kotoa, 'O fai ho fakahikihiki, 'I taimi mo 'itaniti. 'Emeni.

Tu'apulelulu, Siulai 3: Lau Folofola – Luke 10: 1-11.

Ki'i Ama: Luke 10: 3, "Mou 'alu: ko eni, 'oku ou tuku atu kimoutolu ke mou **hangē ha fanga lami** 'i he lotolotonga 'o e fanga ulofi. 'Oua na'á to'o ha kato pa'anga, pe ha kato 'oho, pe ha ngaahi sū: pea na'á mo e fetapa mo ha taha 'i he halá, 'oua."

Pou 'Ao: Na'e vahevahe 'e he fefine 'a 'ene ma'u faingamālie ke kau 'i he Kātoanga'i 'o hono fokotu'u 'o e Siasi Pasifika 'i *Las Vegas* 'i he 2021. Na'á ne talanoa fiefia 'ene kau ki he 'Ilo Kava pea mo hono talitali fiefia ia 'e he kāingalotú. Na'e 'osi kau pe he me'a 'a e kakai Tongá ki mu'a, ka na'e 'ikai tataua ia pea mo e 'aho ko eni na'e kamata'i ai e Fai'anga Lotú ni. Na'e makehe atu 'a hono 'ofa'i ia mo 'ene ongi'i 'a e laumālie fiefia na'e 'inasi ai e kakai na'e 'i he Kātoangá. Ko e taimi na'á ne ma'u (kai) ai e fu'u talitali (mahino pe ko e ngaahi pola), na'e 'alu 'ene fakakaukau ki he talanoa 'o hono tuku atu 'e Sīsū 'a e toko 72, pea mo hotau Ki'i Ama ki he 'ahó ni. Ko honau fekaú ke ma'u (kai) ha me'akai pe 'oku 'ofa atu 'aki 'e ha taha 'o 'oua 'e toe filifili. Pea na'e mahino pe 'a e ngaahi 'api na'e vahe kinautolu ki ai, na'e 'ikai ke tataua 'a e 'api kotoa pe, mo e tukufakaholo, mo e 'ulungaanga fakafonua pea 'oku kehekehe ai pe mo e me'akai te nau fetaulaki mo ia. 'Oku totonu pe ke pehē he 'oku tau kehekehe 'i he lea, 'ulungaanga mo e tō'onga mo'ui 'o fakatatau ki he fonua mo e matakali 'oku tau kau ki ai. Na'e fakalotolahi'i e kau faka'evangelió ni ke tali pe 'a e me'a 'oku ma'u 'e he 'api 'oku nau nofo ai 'o 'oua 'e 'ai ke filifili mo kumikumi pe 'api 'oku nau anga mo natula tataú. Na'e 'ikai fiema'u ke nau li'aki e ngaahi 'api 'o e kau Samaletani

kae nofo mo lata ki he ‘api ‘o e kau Siú koe’uhi pe ko e kau Siu kinautolu. Ko e lahi ‘o hotau hisitolia faka-Siasi ‘oku “‘uli’i” ‘e he ngāue faka-misinale na’e mu’omu’a ai e ‘ulungaanga faka-uesité mo ‘ene sivilaisé ‘i he “Lotú mo e ‘Ulungaanga faka-Kalisitiané.” ‘Oku tau maheni pe mo ia ‘i he ngaahi Siasi ‘oku tau fengāue’aki fakataha ai mo ha kau muli (*shared facilities*). Ko e palopalema lahi ia ki hotau Siasi (*UMC*) ‘i he 90 tupu si’i pea ‘oku kei palopalema’ia ai pe ngaahi Siasi ni’ihi he lolotongá ni. ‘Oku kau hono ngāue’aki ‘o e Kavá ‘i he ngaahi ‘api Siasi pālangí ‘i he palopalemá. Ko e talanoa fakahua ‘a e kau Koleá, ko ‘enau *kim chee* ‘oku fai ai ‘enau longoa’á, pea ‘oku a’u pe ki hono talaange ke ‘ave ‘o hua’i ki he vevé. ‘Oku mahu’inga ‘a ‘etau fengāue’aki kae ‘oua na’a hoko ia ke ne maumau’i ai ‘a e tōtō’onga mo e Ouau Lotu ‘oku mafana ki ai e laumālie ‘o e Tongá. Ko e laumālie ia ‘oku tau fiefia ai ke “nofo ‘i he malumalu ‘o e *UMC*” koe’uhi ko e laumalie ‘oku nau tali ‘aki kitautolu: “*Open Hearts, Open Minds, Open Doors.*” Ko e konga pe ia ‘o e ngāue ‘a e Siasi ke fakamo’oni’i ‘a ‘ene “‘Atā fakaeloto, ‘atamai mo hono ngaahi matapā” ki ha taha pe, ko ‘ene feinga ke fakamolemole’i ‘a e ngaahi me’a kuo ‘osi hokó. Kuo kau ia ‘i he ‘Asenia ‘a e Konifelenisi Senialé ke fai e “Kole Fakamolemole” ki he ngaahi Matakali ‘Initia Kula ‘i ‘Amelikí ni, koe’uhi ko e ngāue pango na’e fai ‘e he kau Metotisi ‘i he kuohilí (faka’auha e kau ‘Initia Kula) koe’uhi pe ko e Lotu faka-Kalisitiané. ‘E fēfē kapau te tau muimui tonu pe ki he akonaki na’e fai ‘e Sīsū ki he toko 70 ‘i he Lēsoni mo e Kí’i Ama ‘oku tau fakalaulauloto ai he ‘ahó ni?

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Fakamolemole’i ho Siasi mei hono fakachaua ‘o e mafai ki he liliu kakaí, pea tokoni’i kimautilu ke mau tali ‘aki ‘a e laumalie “‘ofa fā’ofua” ‘a e ngaahi ‘ofa kotoa pe ‘oku mau lave ai. ‘Emeni

Falaite, Siulai 4: Lau Folofola – Kaletia 6: 1-11.

Kí’i Ama: Kaletia 6: 7, “‘Oua na’a tuku ke fakahala’i kimoutolu: tala’ehai ‘oku ala pā’usi’i ‘a e ‘Otuá; he ‘ilonga pē e me’a ‘oku tō ‘e ha tangata, ko ia ia te ne utú foki.”

Pou ‘Ao: ‘Oku tau maheni mo hotau Kí’i Ama ki he ‘ahó ni he ‘oku ‘ikai sola taha ki he taimi ‘oku utu ai ‘a e ngaahi ma’alá. Ko kinautolu na’e va’inga ‘o taku pe ko e ki’i “fakapeitó” ‘oku nau utu pe hono tuhá. Mahino pe na’e ‘ikai ke fu’u fakamaatoato hono ‘aí ‘o kamata pe ‘i he pulopolulá ‘o a’u ki hono tauhi. ‘Oku mahalo ko e ngaahi ‘ulu’i ‘ufi pe ‘o e faka’ahó ne tānaki ‘o hunuki ke ma’u pe ai e faka’ahó. Pea ‘oku ‘i ai leva mo e kau fa’a mo’oni, ko kinautolu ia ‘oku pōto’i hono ngaohi ‘o e ma’alá ke fiu hono utú. Na’e ‘ikai ke ngata pe he sai ‘a e pulopolulá ka na’e toe fakamaatoato ‘a hono tauhi’i mei he’ene kei fisiki mai ‘o a’u ki hono felei mo tali ki hano utu. ‘Oku fe’unga pe ‘ene fohá ‘o tāu mo hono tauhi mo hono pulopolulá. ‘I he taimi tatau, ‘oku tau ‘osi fetaulaki pe mo e kakai ‘oku ‘ikai ke tonu ki ai hotau Kí’i Amá pea ‘oku fakatupu fifili. Ko e fiha eni si’i kaungā fononga ‘oku tau toki ‘ohovale hake pe kuo nau mālōlō (mate). Ko ‘etau ofoofó ‘oku ‘ikai ko ‘enau maté (he te tau mate kotoa pe), ka ko e taimi na’a nau mo’ui aí. Na’e ‘ikai ke nau Ifi tapaka, pe ma’u kava malohi. Na’a nau ma’u pe me’atokoni ‘oku sai ki he sinó pea na’e ‘ikai ha ‘aho ‘o tatau he matangi lelei mo e matangi kovi ‘e tuku ai e fakamalohi sinó. Na’e ‘ikai hanau fokoutua tauhi ma’u kae faka’ohovale pe ‘etau fanongo atu kuo nau mālōlō ko e puke he kanisá. ‘Oku faka’ofa pe si’i ki’i fa’ē anga lelei mo anga fakalotú si’ene mate kei si’i. Ko e fine’eiki he fāmili ‘oku tau ui ko e “Nifoloá” ko ia eni ia ‘oku mo’ui fuoloa taha he’etau ngaahi fa’ē pea ‘oku ‘ikai ke holo ‘ene fakalanga lea ‘i he fāmili. Fēfē kapau ‘oku ‘ikai ko e ngaahi me’a peheni ia ‘oku sio ki ai ‘a e ‘apositolo ‘i hotau Lēsoni mo hotau Kí’i Ama ki he ‘ahó ni? Fēfē kapau ‘oku tokanga mai ia ki Kaletia pea mo kitautolu ‘i hotau kuongá ni ke tau feinga ‘i he ‘aho kotoa pe ke tau toe ofi ange ‘i he sino, ‘atamai mo e laumālie ki he ‘Otuá? ‘I ‘Okatopa ‘o e 2006, na’e hū atu ai e matāpule ‘i he ki’i ‘apiako ‘o e kau *Amish* ‘i *Philadelphia* ‘o ne fakapōngi ai e longá’i fānau ‘etoko 5 pea lavea mo e fānau ‘e toko 5 peá ne toe fana’i pe ia ‘o mate (ta’onakita). Na’e ‘ohovale a māmani he me’a na’e fai ‘e he kau *Amish*. Na’a nau fakamolemole’i e siana na’a ne fakapōngi ‘enau fānau. Na’e faingofua pe ke nau fakamolemole’i e matāpulē ni he ko ‘enau mo’ui faka’aho pe ia, ko e “manako ki he fai meesi” ‘o hangē ko hotau Kaveinga ki he mahina ko eni. Fēfē kapau ‘oku ‘ikai ke ‘uhinga mai ‘a hotau Kí’i Ama ki he ‘ahó ni ki he ngaahi me’a na’a tau lave ki ai ‘i ‘olungá – fua ‘o e fonua, mo’ui lelei ‘a e sino etc., ka ‘oku ‘uhinga mai ia ki he me’a na’e mo’ui ‘aki ‘e he kau *Amish*? Kapau ko e “fakamolemole, manako ki he fai Meesi, Fakamaau Totonú mo e ‘Alo’ofá, ‘oku tau tō, fakafeta’i he hala kuo tofa ‘e he Māfimafi, he ko ia pe te tau Utú!

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Tokoni mai ‘Eiki ke mau to ‘a e fua ‘o e Laumālie ‘i he ‘aho kotoa pe kae lava ke mau Utu ‘a e Manako ki he Fai Meesi, Fakamaau Totonu mo e ‘Alo’ofa he ‘aho kotoa pe. ‘Emeni.

Tokonaki, Siulai 5: Lau Folofola – Luke 10: 1-11, 16-20.

Kí’i Ama: Luke 10: 4, “‘Oua na’a mou to’o ha kato pa’anga, pē ko ha kato me’akai, pē ko ha sū. Pea ‘oua te mou toe fepōpoaki ‘aki mo ha taha he halá” (*Liliu ‘a e Taulua*).

Pou 'Ao: Ko e Ongoongolelei 'o e 'Eikí ko e me'a ia ki he kakai kotoa pē ka 'oku 'ikai 'uhinga ia 'oku fiefia mo fie fanongo ki ai 'a e kakai kotoa pe. 'Oku kei hokoatu pe 'etau fakalaulauloto 'i he talanoa mālie na'a tau sio ki ai he Tu'apulelulú 'i hono fekau atu 'e Sīsū 'a e toko 72 ke nau mu'omu'a 'iate ia ki he ngaahi tukui kolo 'i he'ene fononga ki Selusalemá. Na'e mahino 'aupito 'a honau fekaú 'o hangē ko ia na'a tau sio ki ai 'i he Tu'apulelulú. Na'a nau fononga atu ki he ngaahi kolo Samelia 'oku kehe 'a honau tukufakaholo mo e 'ulungaanga 'o a'u ki he tōtō'onga lotu. Na'e 'ikai mo hanau toe tokoni ka ko e falala pe ki he ivi 'o e 'Otua na'a ne fekau'i kinautolú. Na'e 'ikai mo hanau toe tokotoko he ngāue faka'evangelió na'a nau faí, ka ko hono mo'ui 'aki pe e "Fekau" (*Message*) 'o hono 'ave 'o e Ongoongolelei 'o e 'Eikí pea mo hono Pule'angá ki he kakai. Na'e 'ikai fakangatangata pe ki ha'a Siú ka na'e 'atā ke nau 'ave ki ha taha pe te ne tali kinautolu. Na'e hanga 'e he 'ikai ke kakato 'a honau teuteú 'o fakamatala'i 'a 'enau falala kakato ki he 'Otua na'a ne fai honau Uí. Na'e 'ikai fiema'u ke to'o ha kato pa'anga, kato leta pe ko ha sū pea tapui ke toe fakamoleki hanau taimi ke fepōpōaki 'aki he halá. Na'e 'ikai ko ha Uí ki ha muimui 'oku fiemālie mo tokamālie (nonga) 'a e me'a kotoa pē, ka ko e Uí ki he feitu'u 'oku fefusiaki ai 'a e ngaahi mafái mo e ivi kehekehe 'o e sosaietí pea hangē ka tuenoa mo li'ekina ai 'a e ngāue 'a e 'Eikí. 'Oku ve'e tonu mai pe 'a e Potu Folofolá ni pea mo e kamata 'a e Ta'u faka-Konifelenisi fo'ou mo e 'Uluaki Sāpate 'o e Fehikitaki 'a e kau Faifekau 'i he'etau ngaahi Konifelenisi 'i 'Ameliká ni. Ko e mo'oni, 'oku 'ikai ke tau toe fu'u kehekehe mei he ngāue na'e ui ki ai 'a e toko 72 'i he taimi 'o Sīsū. Ko e 'etau to'oto'ó, ko e Fekau pe 'o e Ongoongolelei mo e Pule'anga 'o Kalaisí. 'Io, te tau kei fetaulaki pe mo e ngaahi faingata'a tatau mo ia na'e fekuki mo kinautolu 'i mu'á. Kae fakafeta'i he 'oku tau ma'u ha kau Fakamo'oni tokolahi fau, na'a nau tau 'a e tau lelei pea nau lava'i 'a e fakapuepue. Na'e 'ikai ke fai tu'utu'uni 'a e faingata'a ki he toko 72, ka na'a nau tu'u kalikali ma'a e 'Eikí 'i he'enau 'ilo 'okú ne mafeia 'a e me'a kotoa pe. 'Oku tau fononga 'i he Kaveinga: "Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa 'e he 'Otuá: Ko e mo'ui 'oku manako ki he fai Meesí, Fakamaau Totonú, pea mo e 'Alo'ofá." 'Ofa ke tau laka atu kotoa pe 'i he Hala kuo tofa 'e he 'Otuá ma'atautolú, 'o fai 'aki 'a e falala kakato te ne fakaai hotau masivá pea fakakakato mo 'etau ta'ekakató. Ko ia 'a 'etau "kato pa'angá", "kato letá", "sū" mo hotau "To'utakanga pikima'u" pe 'i he hala fononga 'oku tau kamata'i 'i he ta'u faka-Konifelenisi fo'ou ni.

'Ānau, Lotu mo e 'Aukai: Tokoni'i au 'Eiki ke u manatua ma'u, ko e sipinga 'o e mo'ui ko e faka'aki'akimui. Tuku ke u falala ma'u pe kiate Koe 'i he halafononga 'o e mo'ui ni. 'Emeni.

Sāpate, Siulai 6: *Sāpate 4 Hili 'a e Pēnitekosi (Lanumata).*

Lēsoni: 2 Tu'i 5: 1-14; Saame 30; Kaletia 6: 7-16; Luke 10: 1-11, 16-20.

Mōnite, Siulai 7: Lau Folofola – Saame 82.

Ki'i Ama: Saame 82: 6, "Ko au na'a ku pehē, 'Ko e ngaahi 'otua kimoutolú na, 'io, ko e hako 'o 'Elioni homou kotoá."

Pou 'Ao: 'Oku tau fa'a mo'utafu'ua ma'u pē he'etau vakai ki natula ki he faka'ofa'ofa 'o e Fakatupu 'a e 'Otuá. Ko e viki 'a e fatu Saamé, 'oku fakahā 'e he langí mo e me'a kotoa 'oku 'i ai 'a e nāunau'ia 'o 'Elá. 'Oku kei fai pe hono tipeiti'i 'e he ngaahi Pule'anga Hau 'o māmaní 'a e liliu mo e māfulifuli 'a e 'ea 'o natulá 'o makatu'unga 'i he ngaahi maumau kuo hoko ki he 'ātakai koe'uhi ko 'etau ngāue pangó. Kuo 'osi fakapapau'i 'e he kau fakatoto fakasaienisí, kapau te tau kei fakachaua ai pe 'a e 'ātakai pea ko e tu'unga faka'ofa'ofa 'oku tau ofofo ai he 'ahó ni 'e uesia lahi ia 'i he kaha'ú. 'Oku tau fakame'apango'ia pe 'o ka a'u ki ha taimi kuo mole ai 'a e faka'ofa'ofa 'o e fakatupu 'a e 'Otuá koe'uhi ko ha'atau ta'e tokanga. 'Oku kamata pē 'a e fatu Saamé pea mo hono fakamahino mai 'oku hiliō 'a Sihova 'i he ngaahi 'otuá kotoa, pea ko ia 'okú ne fokotu'utu'u 'a e me'a kotoa pē 'i he 'univeesí. 'Oku 'ikai mo ha toe me'a 'i he lalo langí, 'atāa pe lalo fonua 'e vāvātatau pe kākākunga mo e lahi 'o e Māfimafi. Fakafehu'i 'e he Māfimafi e ngaahi 'otuá pe ko e hā 'okú nau fakasikākaa'i ai mo fakachaua e totonu 'a e tu'utamakí mo e tōkilaló, ko e kotoa 'o kinautolú, ko e fānau 'a e 'Otua. 'Oku nau kei tu'uaki 'a e mo'oni'i me'a 'okú ne tu'utu'unia 'a e mo'ui 'a e kau masivá mo e tukuhausiá – ko e faka'a'au ki he masiva ange 'a e masivá pea ma'u me'a ange 'a e ma'u me'a. 'Oku 'ikai ha 'amanaki mo ha fakatu'amelie ki ha fakaakeake 'a e ma'ulaló he kuo faló 'i he sōsaietí e afo 'okú ne pusiaki'i 'a e fa'ahinga fakakaukau 'e kei ma'ulalo pe ma'ulaló mo masiva pea ma'u me'a pe mo tu'umālie 'a ha'a mā'olunga. Ko e anga maheni ia 'oku tau fe'ao mo ia 'i he'etau nofo 'i he sōsaietí. 'Oku fokotu'u mai 'e he fatu Saamé 'i hotau Ki'i Amá 'a e fakakaukau 'oku kehe ia mei he me'a na'a tau anga ki ai. 'Oku 'ikai ke tau "ma'ulalo" pe "masiva" 'i he 'afio mai 'a e Māfimafi. 'Oku fakamanatu mai 'e he Saame 8, na'e fakatoesi'i pe ke tau 'otua. 'I he 'afio mai 'a e 'Otuá, 'oku 'ikai ko hotau tu'ungá, 'a eni 'oku fakanofonofo kitautolu ki ai 'e he sōsaietí. Na'e ngaohi kitautolu 'e he 'Otuá 'i hono 'imisí, pea 'oku tau tepile taha mo ia 'i hono fokotu'utu'u 'o e me'a 'e kau lelei ki he'etau mo'ui. 'Oku 'ikai ke fai tu'utu'uni faka'osi mai 'a e "anga maheni" mo ia na'e ohi hake 'aki kitautolú. Ko e hako kitautolu ia 'o 'Elioni, ko e kakai 'oku 'amanaki lelei mo

fakatu'amelie pea 'oku tau fetokoni'aki ke hiki hake 'a kinautolu 'oku mo'ulaloa 'i he'etau nofo 'i he sōsaieti. Tauange ke tau pukenima'i 'a e tala fungani 'o hotau Ki'i Amá 'o fai 'etau to'o fatongiá 'i he 'ilo'ilo pau ko e hako kitautolu 'o 'Elioni, ko e hako Tapuhā!

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Liliu 'emau fakakaukau 'e 'Otua ke mau lava 'o 'amanaki lelei mo fakatu'amelie, pea ngāue ke kilala hake kinautolu 'oku li'ekina mo tukuhāusia. 'Emeni.

Tūsote, Siulai 8: Lau Folofola – ‘Emosi 7: 7-9.

Ki'i Ama: ‘Emosi 7: 9, “Pea 'e lala 'a e ngaahi sia 'o 'Aisaké, pea 'e faka'auha 'a e ngaahi faletapu 'o 'Isileli; pea te u toku ke fai mo e fale 'o Selopoame 'aki 'a e heletā.”

Pou ‘Ao: Ko e tolu hake 'aki pe eni 'o e vīsone 'a 'Emosi 'i he 'uluaki veesi 'e 9 'o e vahe 7. Na'e lolou 'a e houhau 'o Sihová 'i he vīsone 'e ua ki mu'á he na'e kole fakamolemole 'a 'Emosi ma'a 'Isileli. 'I he tala faka-Palōfita ko eni, na'e 'ikai toe 'asi ai ha kole fakamolemole 'a 'Emosi ma'a 'Isileli, pea 'oku 'ikai mahino pe ko e 'ikai hano faingamālie, pe ko ha fiu pe 'a e Palōfita ia he ongongata'a 'a 'Isileli peá ne tukunoa'i ai pe 'e ia. Na'e sio a 'Emosi 'oku pukepuke 'e Sihova 'a e fuavaí 'i he funga 'ā, ko 'Isileli. Na'e fua 'e Sihova 'a 'Isileli 'o 'ilo kuo 'ikai ke toe hangatonu 'a e 'ā, kuo male'e i mei he fakava'e mo e hangatonu na'e langa 'akí. Kuo nau hiki mei he 'ofa mo e tauhi 'Otua mo'uí, 'o tauhi 'aitoli, pea hiki mei he 'ofa ki he masivá mo e tukuhāusia 'o 'takitaha uku 'ene fonu' mo ngāue'i 'ene tu'umālie fakafo'ituitui (siokita). Kuo kau pea mo e fale 'o e Tu'i na'e pani 'e Sihova ke ne tokangaekina e kau tukuhāusia mo e li'ekina he fai fakalieliá. Na'e toki tu'utu'uni 'e Sihova kia 'Emosi ke ha'u mei Siuta ki he falelotu lahi taha 'o 'Isileli 'o fakahā ai 'a hono finangaló ki he kau Taula'eikí, taki 'o e Pule'angá mo e kakai 'o 'Isileli. “Kuo fua kimoutolu 'e Sihova 'o 'ilo, kuo mou male'e i mei he fokotu'utu'u na'á ne fai ma'amoutolú.” Ko e fehu'i mahu'inga ia kiate kitautolu mo hotau ngaahi fāmilí, Siasí mo e Pule'angá. Kapau 'e lí mai 'e he 'Otua 'ene fuavaí, ko e hā e me'a te ne ma'u aí? Ko e me'á ni 'oku tau kei tu'u hangatonu pe 'oku tau fakaheihē, malele pe male'e i lahi mei he ngaahi palani mo e fokotu'utu'u na'á ne fai ma'atautolú? Na'e fokotu'u 'a e Siasí ke hoko ko e feohi 'a e kakai 'oku “me'a taha,” nofo fe'ofa'ofani, fetokoni'aki mo fekoekoe'i 'i he me'a kotoa pē 'oku nau fai. 'Oku fēfē 'etau tukumu'ui ma'á e Sino-hā-mai 'o Kalaisí? 'Oku tau 'ave 'a e lelei tahá ma'ana pe 'oku tau siokita 'o hangē ko Keini? Na'e fa'u e fāmilí 'o fuavaí 'i 'aki 'a e feohi 'a Sīsū mo e Siasí. 'Oku kei ma'uma'uluta 'a e fetauhi'aki 'a e husepāniti mo e uaifi 'i ha kuonga kuo hangē ai pē e mali ko ha fakatau me'alelé, ke mole pe e lanú he'ene motu'á, pea tukuangē atu ia kae fakatau mai ha me'alele fo'ou. 'Oku peseti 'e 50 'a e vete malí 'i 'Ameliká ni he taimí ni. Ko e fonuá mo e pule'angá 'oku ngāue ma'á e lelei fakalūkufua 'a e kakai 'o 'ikai ma'anautolu pē 'a e kau takí mo e kau mā'olungá. 'Oku fēfē 'etau ngāue ki he fakamāu totonú mo e fai totonu? 'Oku fakamamahi 'etau fanongo ki he vīsone 'a e Palōfita he 'ahó ni, ka 'okú ne ue'i kitautolu ke tau 'unu ke toe ofi ange ki he 'Otua 'o kapau 'oku tau tō mama'o mei he'ene fokotu'utu'u kiate kitautolú. Tau kau fakataha pē 'i he fakatomala mo e kole fakamolemole, peá ke mēsi mai 'a Sihova 'o ne toe toku mai hatau faingamālie ke tau 'ahi'ahi ai ke talia, 'o fai hono finangaló ia.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Fakamolemole'i au he'eku siokitá, 'o ke tokoni'i au 'aki ho Laumālie ke u 'ofa kiate koe mo e kaunga 'apí 'o tatau mo 'eku 'ofa kiate aú. 'Emeni.

Pulelulu, Siulai 9: Lau Folofola – Kolose 1: 1-8.

Ki'i Ama: Kolose 1: 4-5, “He kuo ma fanongo talanoa he anga ho'omou tui kia Kalaisi Sīsū, mo ho'omou ngaahi 'ofa 'oku fai ma'á e kakai kotoa 'a e 'Otua. Ko e 'uhinga foki 'oku lava ai ke pehē ho'omou mo'uí, ko ho'omou 'ilo'i kuo 'osi tokonaki ma'amoutolu 'i hēvani 'a e me'a 'oku mou fakatu'amelie ki aí. Ko e fakatu'amelie ia na'á mou fanongo ai 'i he 'aho na'á mou 'uluaki tui ai ki he Ongoongo Lelei” (Liliu 'a e Taulua).

Pou ‘Ao: Ko e fakakaukau 'e tolu 'oku fai 'aki 'e Paula 'ene viki'i 'a e ki'i kāingalotu fo'ou 'o Kolose 'i he Lēsoni 'oku tau fakalaulauloto ai mo hotau Ki'i Ama ki he 'ahó ni. 'Uluakí, ko e **tui**, uá ko e **ofa** pea faka'osi'aki 'a e **fakatu'amelie**. 'Oku lava 'a 'enau *Fakatu'amelie*, koe'uhi ko 'enau *Tui* kia Kalaisi mo 'enau 'Ofa ki he kakai kotoa 'a e 'Otua. Na'e 'ikai ke toe kehekehe 'a e kāingalotú ni pea mo ha toe kāinga lotu 'i he taimi 'o Paulá 'o a'u mai pe ki hotau kuongá ni. Na'á nau fou mai he ngaahi faingata'a kehekehe na'á ne fakafe'atungia'i 'a 'enau *tui*, 'ofa mo e *fakatu'amelie*, ka na'e 'ikai ke hoko 'a e ngaahi faingata'a ko iá ko ha me'a ke ne fakaholomui'i ai 'a 'enau falala kakato, tu'u mālohi mo ta'etoeveiveiua ki he Ongoongo Lelei na'á nau 'uluaki fanongoa he fuofua taimi ne nau tafoki ai ki he Lotu faka-Kalisitiané. Ko e toki kaingalotu eni 'oku kehe, kuo nau muimui'i pau 'a e fuavaí na'e fua kinautolu ki ai 'i he kamata'anga 'o 'enau fokotu'u lotú. Hangē 'oku tau toe manatu ki he vīsone 'a 'Emosi pea mo e to'o fuavaí 'a Sihová 'i he Lēsoni na'á tau sio ki ai 'aneafi. Ko hona kehekehé pē, he na'e fehalaaki 'a 'Isileli 'i

he taimi ‘o ‘Emosí mo e fuavai ‘a Sihová, kae kei tonu pe fuavai ki he kaingalotu Kolosé. Na’e ‘uhinga ‘a e tonu ‘o ‘enau fuavai he na’á nau kei tulituli pe ki he fua ne fokotu’u kinautolu ki ai ‘e Paulá. ‘Oku nau kei faka’utumauku pē he me’a na’e fakanofonofo kinautolu ki ai ‘e Paula mei he kamata ‘a e ki’i Siasí – *Tui, ‘Ofa mo Fakatu’amelie* (‘amanaki lelei). Na’e fanongo tonu ‘a Paula ki hono talanoa’i ‘o ‘enau *tui* pea mo e ‘*ofa* ki he kakai kotoa pē, peá ne fakapapau’i ai pē ‘a e mo’oni kuo a’usia ‘e Kolosé. ‘Oku fai māfana ‘enau *tui* mo ‘enau ‘*ofa* ko ‘enau ‘ilo kuo “‘osi tokonaki ma’anautolu ‘i hēvani ‘a e me’a ‘oku fai ki ai ‘enau *fakatu’amelie*.” Ko hai ia ‘e toe fakatuotuai mo toupīkoi, ‘o ka ‘oku fai ha sio ki he tepí, pea ki he pale ‘amalani te tau ‘inasi ai ‘i he’etau ikuna’i ‘a e pue ‘oku fai. Ko e mahu’inga ia ‘o e ‘i ai ha ‘amanaki lelei pe fakatu’amelie ki he kaha’ú he ‘okú ne faka’ai’ai (*motivate*) ‘a e kau pué, ke vivili atu pe kimu’a ‘i he ‘ilo’ilo pau, kuo ‘osi tokateu ‘e he ‘Eiki ‘oku ‘a’ana ‘a e pué, ‘a e pale ma’anautolu na’e fai *tui, ‘ofa mo fakatu’amelie* ‘enau pué. Tauange ke pehē ha’atau tui ‘i he me’a kotoa pē, ‘i he ‘ilo’ilo pau, “Ko e tui te tau lava ai, ‘A e tui mo e fa’a kātaki ko e mahafú ia. Kau fua kolosi pe ke a’u, ‘Enau kalauni kuo pau, ‘Oiau ‘a e fiefia.” Pea ke tau ‘ofa ki he kakai kotoa pē, ‘o hangē ko hotau ‘ofa’i ‘e he ‘Otuá ‘ia Kalaisi Sīsū. Pea tu’u ‘etau ‘amanaki mo e fakatu’amelie ‘ia “Kalaisi ‘oku ‘iate kitautolu.”

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Fakatokanga ki hoku laumālie ‘e ‘Otua, ke u nofoma’u he’eku tui, peá u fai ‘ofa ki he kakai kotoa pē he ko e ma’u’anga ia ‘o e fakatu’amelie. ‘Emeni.

Tu’apulelulu, Siulai 10: Lau Folofola – ‘Emosi 7: 10-17.

Ki’i Ama: ‘Emosi 7: 14-15, “Pea tali ‘e ‘Emosi, ‘o ne pehē kia ‘Amasaia, ‘Na’e ‘ikai ko e palōfita au, pea na’e ‘ikai te u kau ki ha’a palōfita; ka ko e tauhi manu au, mo e tama tele’i sukamino: pea na’e to’o au ‘e Sihova mei he muimui ki he tākangá, pea folofola mai ‘a Sihova, ‘Alu ‘o fai palōfisai ki hoku kakai ‘Isilelí.”

Pou ‘Ao: Ko e hoko atu pe eni he Lēsoni na’á tau fakalaulauoto ai he Tusité. ‘Oku hanga ‘e hotau Ki’i Ama ki he ‘ahó ni ‘o fakamo’oni’i ta’etoaveiveiua ko e Palōfita mo’oni ‘a ‘Emosi ‘a e ‘Otua Māfimaafi. Na’e ‘ikai ko ha hako’i Palōfita pe hangē pe ko ‘Ilaisá ‘o ako he fatongia meia Ilaisiā pe ko Samiuelá ke teu’i ‘e ‘Ilai ‘i he Temipalé. Ko e ui mei he tele sukamino mo e tauhi manu ke hoko ko e “Le’o ‘o Sihova” ‘i he taimi na’e mātu’aki fiema’u ai ha taha hangē ko ‘Emosi ke ne fai e palōfisai ‘i Peteli ‘i he Pule’anga ‘Isilelí (*north*). Ko e palōfisai eni ‘a e Palōfita, ‘i he taimi na’e tu’umālie ai ‘a e Pule’angá mo nonofo melino mo e ngaahi fonua kaungá’api, pea fonu mo e Temipale ‘o e Tu’i ‘i Peteli ‘i he kau ma’u lotú. ‘Oku mahino na’e fehu’ia ‘e he tokolahi ‘o tatau mo e taula’eikí pe ko e hā ai ha toe ‘uhinga ki ha Palōfita ke lea mamafa ki ‘Isilelí ‘o kapau ‘oku tokamālie ‘a e me’a kotoa pē. Ka na’e tokanga’i ‘e he Palōfita ‘oku ‘ikai tokamālie ‘a e me’a kotoa pē ‘i he Pule’angá. Na’e ‘alu pē ‘a e taimi mo e tu’umālie ange ‘a e ki’i tokosi’i kae masiva ‘ango’ango ‘a e fu’u tokolahi ‘o e fonuá. Ko e fai tu’utu’uni ‘a e kau ma’u mafai na’e makatu’unga ‘i he tu’unga faka-ekonomiká pea mo ‘ene sai ki he ki’i tokosi’i ‘a e kau mā’olungá mo tu’umālie, kae li’ekina pē mo tuēnoa ‘a e toengá. Ko hono fakalea ‘e ‘Emosí, na’á nau “fakatau ‘a e vaivai ‘aki ha pa’anga pē pea ko e masivá koe’uhi ko ha hoa’i sū” (‘Emosi 8:6a). Na’e langa palasi ‘a e kau tu’umālie mo sio fakalotofale pē ki he’enau lelei, ‘o ‘ikai ai ke nau tokoni ki he masivá, uitoú mo e “kainanga ‘o e fonuá.” Ko e lea ‘o e kau fefine mo’umo’uá, “... ‘a e fanga kau (pulu) faka-Pēsani, ‘a ia ‘oku ‘i Mo’unga Samēlia, ‘a e fa’ahinga ‘oku fakaehaua ‘a e mā’ulaló, ‘oku laiki ‘a e masivá, ‘oku lea ki honau husepāniti, “Omi me’a ke mau inu!”” (‘Emosi 4:1). Na’á ne valoki’i ‘a e kau Fakamaú ‘i he’enau tokanga ange ki he fiema’u ‘a e kau tu’umālie ‘iate kinautolu na’e masivá, peá ne fakaanga’i mo e fu’u kau ma’u lotu he Sāpaté ‘i he ‘ikai ke nau tokoni’i ‘a e kau paea li’ekina. ‘Oku fiema’u ha taha ia hangē ko ‘Emosí ke ne fakamanatu ki he taula’eikí, Tu’i mo ‘Isileli kotoa, pea mo kitautolu ‘i hotau kuongá ni ‘a e me’a ‘oku toka ki ai ‘a e finangalo ‘o Sihová. “‘E ‘ikai te u tali: pea ‘e ‘ikai te u hanga ki ho’omou ngaahi feilaulau ‘ofa ... Hiki meiate au ‘a e kavengá ni ‘a e ongoonga’a mai ho’omou ngaahi hivá; ‘io, ‘oku ‘ikai te u fie fanongo ki he le’o ‘o ho’omou ngaahi helefiló. Kae tuku ke tafe atu ‘a e fakakonisitūtone hangē ha vai, mo e faitotonu hangē ha vaitafe tafe ma’u pē” (‘Emosi 5:21-24). ‘Oku tau ‘i ha sōsaieti ‘oku mahu’inga ke tau toe fanongo fo’ou ki he le’o ‘o e Palōfita ‘a Sihová, peá ke ne toutou fakamanatu kiate kitautolu ‘a e mahu’inga ke tau fakahaa’i ‘a ‘etau lotú ‘i he’etau ‘ofeina ‘a kinautolu ‘oku li’ekina, masiva mo tukuhāusia ‘i he sōsaieti.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Monū’iaá ka ko kinautolu, ‘Oka fiekaí mo e fie inu Ki he mā’oni’oni he’e fakamākona ‘akinautolu, Kae tuku ke tafe atu ‘a e fakakonisitūtone hangē Ha vai, mo e faitotonu hangē ha vai tafetafe ma’u pē. ‘Emeni.

Falaite, Siulai 11: Lau Folofola – Kolose 1: 7-14.

Ki’i Ama: Kolose 1: 13-14, “He na’e fakahaofi kitautolu ‘e he ‘Otuá mei he pule fakapo’uli ‘a Sētané ‘o fakahū ki he pule’anga ‘o hono ‘Alo Pelé. Pea kuo fakatau’atāina kitautolu ‘e hono ‘Alo Pelé ‘aki ‘ene fakamolemole’i ‘etau ngaahi angahalá.”

Pou ‘Ao: ‘Oku mo’oni ki hotau Ki’i Ama ki he ‘ahó ni ‘a e a’usia ‘a e Toketā he Himi 654: 1, “Ko e tau ‘a Laumālie ‘Oku tau mo’ua ai; Pea fetā’aki ai pe ‘A Setane mo Satai, Fai tangane! Fai tangane! Ko e ‘Eiki ‘oku kau Fai tangane! Fai tangane! Fai tangane ‘i he tau.” Ko e akonaki eni ‘a Paula ki he kāinga Kolosé pea mo kitautolu ‘i hotau kuongá ni, felāve’i mo e ongo founa pule kehekehe ‘e ua ‘okú na veipā he taimi kotoa pē ‘i he’etau mo’uí. Ko Setané ‘okú fai hono tukuingatá ke faka’ai’ai ‘a e kalisitiane ke pōlepole ‘i he me’a ‘okú ne lavá. He ko hai koā ha taha ‘e ‘ikai pōlepole ‘o kapau ‘oku ‘i ai ha ki’i me’a, neongo ‘ene si’i mo ta’emahu’ingá, ka ko e me’a ‘okú ne lava ‘o fai. Ko e uho mo e mafu ia ‘o e angahalá ko e ongo’i ‘e he fefiné mo e tangatá ‘oku ‘ikai ke ne toe fiema’u ha tokoni mei ha toe mafai pe ivi ‘oku mā’olunga ange ‘iate ia. ‘Oku tau fa’a fanongo pe ‘i he pōlepole ‘a e ni’ihi ‘i he’enu lava pe ‘iate kinautolu ke fakakaukau’i ‘a e me’a kotoa felāve’i mo e fāmilí, Siasi mo e fonuá pea ‘oku ‘ikai leva ke nau toe fiema’u ha tokoni ‘a ha taha ‘o a’u ki he toto mo’oni, ‘i he ngaahi me’a faka-fāmilí, pea ko kinautolu ia ‘oku tali ui ki ai ‘a e Faifekau mo e Siasí, ‘i he ngaahi me’a faka-Siasi pea tatau pē mo e fonuá. Ko e me’a lelei ‘a hono ma’u ‘e ha taha ha fa’ahinga loto lahi mo fakapotopoto ke ne malava ke mafakaukaua ‘a e ngaahi me’a ‘oku tau lave ki ai ‘i ‘olungá, ka ‘i he taimi tatau, ‘oku ‘ikai ke ne fakasitua’i ai ha tokoni mo ha poupu ‘e fai mai he ‘oku ‘ikai ha taha ‘e tonu ma’u pē ‘a ‘ene faka’uto’utá he taimi kotoa pē, ‘i he me’a kotoa pē. Ko e palopalema ia ‘oku tau fehangaangai mo ia ‘i he ‘aho kotoa pē, he ‘oku tau mo’ua ‘i he anghala tatau he ‘aho kotoa pē. ‘Oku ‘ikai ha toe angahala ia ‘e fo’ou. Ko e me’a motu’a pe ka ‘oku fakasino mai ‘i he ngaahi fotunga kehekehe ‘o hangē ai ‘oku fo’ou. Ko e Motua’i Angahalá na’e mo’ua ai ‘a e ‘Uluaki Mātu’á, ko ‘ena fie ‘Otua. Na’e ‘uhinga ‘ena talangata’á ko hono faka’ali’ali ange ‘e he Tēvoló ‘a e iku’anga te na a’usiá ‘o kapau te na kai e me’a na’e ta’ofi, “Ko e mo’oni te mo tatau mo e ‘Otua.” Koe’uhi ko ‘etau fie ‘Otua, ‘i he’etau fakasitua’i ha toe tokoni mo ha toe fale’i ki ha me’a te tau fai, ka tau fakafalala pē ‘i hotau ivi mo hotau poto, kuo tau hiki pe ‘etautolu, kitautolu, ke tau a’u ki he tu’unga ko e ‘Otua toko taha pē ‘oku ‘a’aná. Ko e “pule fakapo’uli” ia ‘a Setané na’e fakatau’atāina’i kitautolu mei ai ‘e Kalaisí. ‘I he taimi tatau ‘o ‘etau tau’atāina, kuó ne fakahū ai kitautolu ‘o hangē ko e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni, ki he “Pule’anga ‘o hono ‘Alo Pelé,” ‘aki ‘ene fakamolemole’i ‘etau angahalá. Ko e uho ‘o e angahalá, ko e ‘ikai ke tau toe tali ha tokoni pe fale’i, ka tau fakafalala pē ‘i hotau ivi mo e potó. Ko e uho ‘o e fakamolemolé, ko ‘etau tukuange ki he ‘Otua ke ne fai hotau fakakaukauá, ‘i he’etau ‘ilo’ilo pau ko e ‘Otua toko taha pē ‘okú ne lava hotau fakatau’atāina, fakahaohaoá, fakahaofi mo hotau fakamo’uí.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Oka fakatē he fili ‘Ene ngaahi kongakau, Hanga koe ki he ‘Eiki Te’eki vaivai ‘i ha tau. Fai tangane! Fai tangane! Ko e ‘Eiki ‘oku kau. Fai tangane! Fai tangane! Fai tangane ‘i he tau.

Tokonaki, Siulai 12: Lau Folofola – Luke 10: 25-37.

Ki’i Ama: Luke 10: 37b, “Pea ko e tali ‘a Sīsū ki aí, ‘Ta ko e me’a ia ke ke ‘alu ‘o fai” (*Liliu ‘a e Taulua*).

Pou ‘Ao: ‘Oku ‘ikai sola ha taha ki he talanoa ‘o e fetaulaki ‘a Sīsū mo e Faiako Laó. ‘Oku taleniti ‘aki ‘e he kau Loeá ‘a e mohu faka’uhingá mo e ma’u fakamatalá. Ko honau faivá ‘a e tipeiti ‘i he ngaahi me’a fakalaó pea ‘oku ‘ilonga pe ‘a e kau Loea ‘oku mataotao faka’atamai he ‘oku ‘ikai ke faifaiange ‘i he’enu fakakikihi mo tau’aki faka’uhingá, ‘e fisiki mai ha mofisi pe ‘ita mei honau fofongá. Kuo pau ke faka’ehi’ehi mei he ‘itá na’a hoko ia ko ha me’a ke hē ai mei he’ene taukave ‘oku fai pea mole ai ha faingamālie na’e mei ‘inasí ai ‘a e toko taha ‘okú ne loea’i. Ko e mala’e eni ‘o e Faiako Laó, ‘a e ngaahi Lao ‘o e Lotu faka-Siú pea ‘oku kau atu ai pe mo hono faka’uhingá’i ‘o e Folofolá (*Scriptures*). Fakatokotoka atu ‘ene fehu’i pea tali mai ‘aki pe ‘e Sīsū ‘a e fehu’i ‘o hangē ko ha Palōfesa ki he’ene tama akó, “Ko e ha e me’a ‘oku tohi ‘i he Lao?” Na’e tuai hono tuku’i atu kuo ‘a’au mai ‘e he Faiako Laó e Folofolá, “Te ke ‘ofa ki he ‘Eiki ko ho ‘Otua ... pea ki ho kaungā’api ‘o hangē ko ho’o ‘ofa kiate koé.” Na’e fiefia ‘a Sīsū he’ene ‘ilo ‘ene Tohitapú peá ne talaange ke ‘alu ‘o fai pehē mo ia. Pango he ko e ‘ai atu ki he Tufunga Lao. Na’e ta’efieauna ‘o ‘ikai fie ‘ulutukua kia Sīsū peá ne fai ai e fehu’i ‘oku maheni mo e kalisitiane kotoa pē – “ko hai hoku kaungā’api?” Na’e tali lelei pe ‘e Sīsū e fehu’i ‘o ne fai ai e talanoa mālie ‘o e Samaletani Lelei peá ne faka’osi ‘aki’ene toe fehu’i faka-Palōfesa ki he’ene tama ako, “Ko hai he toko tolu ko iá ‘a e kaungā’api mo’oni ‘o e tangata na’e ‘ohofi ‘e he kau kaiha’á?” (*Liliu ‘a e Taulua*). Mālie ko hono tataki mai ‘e he Palōfesa ‘ene tama akó ke ne ma’u e momona mo e kanoloto ‘o e talanoá. Ko ‘ene talí, “Ko e tangata na’e ‘ofa ki aí.” Pea toki fai ai ‘e Sīsū ‘a e lea ‘o hotau Ki’i Ama ki he ‘ahó ni. ‘Oku ‘ikai ha lave ‘a e talanoa ki aí, ka ‘e ‘ikai hala ‘o kapau te tau pehē na’e ‘ai e ki’i mamali ‘a Sīsū he’ene ‘ilo kuo a’usia ‘e he Loeá ‘a e me’a na’a ne faka’amu ke ne a’u ki aí, ke ne hoko ko ha “kaungā’api ‘oku anga faka-Samaletani” ki ha taha kehe. ‘Oku tau maheni ‘i hono siofi ‘o e Faiako Laó ‘i he’ene feinga ke fakafihia’i ‘a Sīsū. Fēfē kapau te tau ‘ahi’ahi siofi ia ‘aki ‘a e sio’ata ko ‘ene feinga mo vivili ke a’usia ‘a e mo’oni ‘o e ‘Ofa ‘Otua mo e ‘Ofa kaungā’api. Ko ‘ene feinga ke hangē ko e lau ‘a hotau Kaveinga ki he mahina ko eni, “Ke ne Laka atu he Hala kuo tofa ‘e he ‘Otua: Ko e mo’ui ‘oku manako ki he fai Meesí, Fakamaau Totonú, pea mo e ‘Alo’ofá.” ‘Oku mahu’inga ke tau fai pehē mo kitautolu!

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Tali kimautilo ‘e ‘Otua mo e ngaahi fifili mo e fehu’i ‘oku mau ‘unu’unu mai mo iá, pea ke tataki kimautilo ki ho’o maama ke mau lava ‘o makupusi ‘a ho’o ‘ofa mo ho’o mo’oni. ‘Emeni.

Sāpate, Siulai 13: *Sāpate 5 Hili ‘a e Pēnitekosi (Lanumata)*

Lēsoni: ‘Emosi 7: 7-17; Saame 82; Kolose 1: 1-14; Luke 10: 25-37.

Mōnite, Siulai 14: Lau Folofola – Luke 10: 38-42.

Ki’i Ama: Luke 10: 41-42, “Kae tali atu ‘a Sīsū, ‘E Mā’ata, si’i Mā’ata! ‘Okú ke loto mo’ua mo hoha’a ki he ngaahi me’a kehekehe. Ka ko e me’a pē ‘e taha ‘oku mahu’ingá. Ko e me’a ia kuo fili ‘e Melé, pea he’ikai toe to’o ia meiate ia.”

Pou ‘Ao: Ko e faingata’a lahi ia ‘a ‘etau ‘ahi’ahi ke faka’uhinga ‘a hotau Ki’i Ama ki he ‘ahó ni. Ko e taimi lahi ‘i he’etau sio ki he talanoa maheni ‘o Mele mo Ma’atá, ‘oku tau faka’uhinga’i ‘i he fakakaukau tokua ‘oku ‘i ai e hala mo e tonu ‘i he ngāue na’e fai ‘e he ongo fefiné. ‘Okú tau tala ma’u pe ko Ma’ata na’e halá kae tonu a Mele. Ka ‘i he kotoa ‘o e Kōsipelí, ‘oku ‘ikai ‘asi ai ha filifilimanako ‘e taha ‘a Sīsū pea ko e hā ai ha ‘uhinga ke tau lau ‘okú filifilimanako ‘i hotau Ki’i Amá? ‘Okú fakatou mahu’inga pe ‘a e ongo fatongia na’e fai ‘e he ongo fefiné ‘o tatau pe ‘i ‘api pea mo e Siasi. Ko e hoko atu eni ‘i he talanoa ‘o e “Samaletani Lelei,” pea ‘oku ‘ikai ke faka’ikai’i ‘e Sīsū ‘a e fa’ahinga “ngāue” na’e fai ‘e Mā’atá, he ko e “ngāue lelei” pehē pē na’e fai ‘e he Samaletani ‘o ‘uhinga ai hono ui ko e “Samaletani Lelei.” Ko e ‘uhinga na’e fai ai ‘e Sīsū ‘a e lea ‘o e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni, ko ‘ene tokanga’i ‘oku mahu’inga’ia ange ‘a Mā’ata ‘i he “talitali” (*service*) ‘i he “kakai” (*guests*) ‘okú ne talitalí. Na’e fetu’oaki ‘e Mā’ata ‘a e me’a na’e mahu’inga’ia ai mo e me’a ‘OKU MAHU’INGA. ‘Okú fa’a faka’uhinga’i ‘e he ni’ihi ‘oku hanga ‘e he’ena kehekehe ‘o tala hona tu’unga fakalaumālié. ‘Okú lau ai ‘e he ni’ihi ‘a e “faka-fanongo” ‘a Mele kia Sīsū ‘o hangē ha “tama akó,” tokua ‘oku mā’olunga ange ia ‘i he “ngāue” na’e fai ‘e Mā’atá. ‘Okú toe fu’u mā’ala’ala ange ‘a e fa’ahinga faka’uhinga ko eni ki he ni’ihi ‘i he’enau lau ko e “fakalaumālié” e na’e fai ‘e Melé, pea ko e ngāue fakatu’asino pē na’e fai ‘e Mā’atá. ‘Okú ‘i ai ‘a e ni’ihi ‘oku “mo’ui” honau laumālié ‘i he fai tatau mo Melé, pea ‘i ai mo e ni’ihi, ‘oku nau “mo’ui” ‘aki ‘a e ngāue na’e fai ‘e Mā’atá, ‘o lau ko e “fakalaumālié.” ‘Okú ou tui na’e ‘ikai ke fai ‘e Sīsū ‘a e lea e Ki’i Ama ki he ‘ahó ní, ke fakamahu’inga’i ange ai ‘a e “fakalaumālié ‘a Melé” ‘i he “ngāue na’e fai ‘e Mā’atá.” ‘Okú ou tui na’e ‘uhinga ‘a Sīsū kia Mā’atá, ‘**oku ‘i ai ‘a e taimi ki he me’a kotoa pē.** ‘Okú ‘ikai ko ha taimi eni ke fakamoleki ai hono “taimi” ‘i he fekaamaaki ki he ngaahi me’a nunu-mo-vetē, he ‘oku hanga ‘ene fonongá ki Selusalema pea ‘oku ‘ākitu’a mai ai ‘a e Kolosí mo e Pekia. ‘Ilo ‘e Mele ‘a e mahu’inga ‘o e taimi ‘o Sīsū pea mo e vave ke na māvaé, pea ‘ikai ke ne toe fakamoleki hono taimi ki ha toe me’a kehe, ka ne ta’utu ke fanongo ki he’ene ngaahi akonaki. Kapau ‘oku ‘i ai hatau akonaki mei he talanoá ni, pea ‘e ma’u ia mei he’etau feinga ke ‘ilo ‘a e me’a ‘oku mahu’inga ke tau fai ‘i hono taimi totonu. Ko e talanoa ‘o *Mother Theresa*, ko e talanoa ia ‘o e ngāue faka-Ma’ata (*service*), pea na’e ‘ikai ha taha ‘e ‘ata’atā mei ai, ‘o a’u ki he ma’ulalo taha ‘i he nofo ‘a e sōsaietí (*Untouchables*), na’e a’u ki ai ‘a e Sangatō ni, pea ki he ni’ihi, ko e fofonga faka’osi eni na’á nau sio ki ai pea nau toki maté. Na’e mahu’inga tatau pē ‘a e “faka-fanongó mo e ako” na’e fai ‘e Melé pea mo e “ngāue” na’e fai ‘e Mā’atá, ko hona kehekehé pē, he na’e fai ‘e Mele ‘a e me’a na’e mahu’inga angé ‘i hono taimi totonu.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Tokoni mai ‘Eiki, ke mau fai ‘a e me’a ‘oku mahu’inga angé ‘i hono taimi totonu. ‘Emeni.

Tūsote, Siulai 15: Lau Folofola – ‘Emosi 8: 1-6.

Ki’i Ama: ‘Emosi 8:1-2, “Ko e me’a eni na’e tuku ke u sio ki ai ‘e ‘Atonai Sihová: pea tā ko e kato fua’i ‘akau kuo momoho. Pea ne folofola mai kiate au, “Emosi, ko e hā ‘okú ke sió ni ki ai?” Pea u tali, ‘Ko e kato fua’i ‘akau kuo momoho.’ Pea folofola ‘a Sihova kiate au, ‘Kuo hoko ‘a e faka’osí ki hoku kakai ‘Isilelí; ‘e ‘ikai te u toe lākai ia.”

Pou ‘Ao: Ko e ‘uhinga lahi ‘okú ne fakatupu ‘a e movetevete mo e māvahevahe ‘i he nofó ko e mole ‘a e ‘ofa kaungā’api, hulutu’a ‘a e siokitá mo e takitaha feinga pe ki he’ene lelei fakafu’ituitui. Ko e kakano ia ‘o e Fekau na’e feinga ‘a e Palōfitá ke tala ki he kakaí. Ko e vīsonē ‘aki eni hono fā na’e sio ki ai ‘a ‘Emosi lolotonga ‘ene ‘i he Temipalé. Ko e kato fua’i ‘akau momoho na’e sio ki ai ko e taha ‘o e ngaahi polopolo mei he ‘osi ‘a e fa’ahita’ú ‘o e utu ta’ú pea ‘oku teuteu atu ki he fa’ahita’u ‘uhá mo e tō ta’ú. Ko e kongā ia ‘o e tukumo’ui ‘a e kakaí na’e ‘omai ki he ‘olitá ko e me’a’ofa kia Sihova. Ko e lolotonga pē eni ‘o e houa lotú kuo hoko mai ai ‘a e vīsoné ‘o hangē ko e Ki’i Amá. Ko e “momohó” ko e faka’ilonga ‘o e a’ua’u, pea ‘i he sio ‘a e Palōfitá, kuo hoko ‘a e “momohó” ko e ngata’anga ia ‘o e vā ‘o e ‘Otuá mo ‘Isilelí. Ko e fekau ‘a e Palōfitá ki ‘Isilelí ‘oku kanoloto ‘aki ‘a e houhau pea ‘oku mātu’aki faingata’a fau ki ‘Isilelí ke nau fanongo ki ai ‘o tatau pē mo kimautilo ‘i hotau kuongá ni. ‘Okú kei

lotu pē ‘a e kakai ‘Isilelí pea pehē kiate kītautolu, ka kuo fai nge’esi pē mo kehe ke fai ‘o ‘ikai te nau toe mo’ui ‘aki ‘enau tauhi vā ki honau ‘Otuá. Ko e Sāpate na’e fakatapuī, kuo me’a va’inga ‘aki ‘e he kakai ‘i he’ enau tokanga ange ki he me’a ‘o e ‘aho ngofuá. Na’e tokanga’i ‘e he Palōfitá, neongo ‘oku fai pē ‘a e ma’u lotú he Sapaté, ka ko honau ‘atamaí mo e laumālié ‘oku lolotonga ‘i he ngaahi fatongia ke fai he ‘aho ngofuá. ‘Oku ‘ikai ke nau fa’a tatali ke fai mo ‘osi ‘a e Sāpaté kae “fakaava ‘a e falekoloa uité ke fakasi’isi’i ‘a e efā (kato fua ‘o e uite), peá ke fakalahi ‘a e mamafa ‘o e sikeili, peá ke fakakehe ‘a e fua tautau kākā.” Ko ia ne fakatau atu ‘o e uité ‘i he fanga ki’i kato si’isi’i ange pea toe fakamamafa mo e me’afuá ke si’isi’i pē mo e me’a ‘oku ‘i lotó. Ko e fanga ki’i founa pisinisi ‘oku fai ke kakaa’i ‘aki ‘a e masivá. ‘Ikai ko ia pē, kae “fakatau ‘a e vaivai ‘aki ha pa’anga pē pea ko e masivá koe’uhí ko ha hoa’i sū.” Kuo kehe ‘a e fonua haú pea mo ‘ene angafai ‘i he ‘ahó ni. Na’e ‘ilo’i ‘aki ‘a e Ta’ahine Tau’atāina pea mo ‘ene Amá ‘i he Taulanga ‘o Niu ‘Ioaké, pea na’á ne fatongia ‘aki hono tali ‘o e kumi hūfangá ‘o ‘ikai fakalaulau pe ko e fē fonua. Na’e hoko a ‘Ameliká ni ko e Taulanga Uu ki he “kāinga fai folau” he ngaahi “tahi hou” ‘o e “fakatau atu ‘o e kakai” (*human trafficking*), “taú”, mo e faingata’a’ia faka-sosiale mo ‘ekonomika. Ko e ‘ahó ni kuo situ’a mei he ngaahi vilitute na’á ne hiki e Pule’angá ki he tumutumu ‘o e ngaahi Pule’anga faka-Temokalati. ‘Oku ‘unu atu eni ke toe faingata’a ‘aupito ange hano toe tali ‘o ha kumi hūfanga. Tau fai pe me’a te tau ala lavá, ko ‘etau lotu ma’anautolu ‘a e kau faingata’a’iá, mo e kau ma’u mafai ke ‘i ai ha meesi ki he kau kumi hūfangá, masivá, tukuhausia, tuenoa, vaivai mo li’ekiná.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Fakatonutonu hoku ‘alungá ke tāu mo ho finangaló. ‘Emeni

Pulelulu, Siulai 16: Lau Folofola – ‘Emosi 8: 7-12.

Ki’i Ama: ‘Emosi 8: 11, “‘Talaatu ‘oku ‘unu mai ha taimi’ – ko ‘Atonai Sihova ia mei he Ta’ehamai – “‘a ia te u fekau atu ai ha hongē ki he fonuá; ‘o ‘ikai ko ha hongē me’akai, pe ko e hongē me’ainu, ka ko e hongē ‘i he fanongo ki he folofola ‘a Sihová.”

Pou ‘Ao: ‘Oku tau toe hoko atu pē ‘i he Lēsoni na’a tau fakalaulauloto ai ‘aneafī. Ko e fakamaau tuku eni ‘a Sihova ki he hikihihi kau’ā na’e fai ‘e ‘Isilelí. Koe’uhí ko e lahi ange ‘a ‘enau tokanga ki he’ enau ngaahi me’á ne nau iku ai ‘o siokita. Ne nau ngāue ma’á ‘enau lelei fakafo’ituitui pea neongo ‘a ‘enau tu’umālie angé mo mo’umo’uá ka na’e mole ke mama’o ha’ane lato ai ‘a ‘enau fiema’ú. Ko e lahi ange ‘a e koloa ne nau ma’ú, ko ‘enau feinga ai pē ia ke toe lahi angé ‘o ‘ikai ke nau toe tokanga ke fakakakato honau fatongia ki he ‘Otuá mo honau kaungā fonongá. ‘I he taimi ‘o ‘enau polopoló mo e tukumo’uí, na’á nau tuku ‘a e lelei tahá ma’anautolu kae foaki ‘a ‘enau toenga filí ma’á e ‘Otuá. Ko e palōfisai eni ‘a ‘Emosi ki he kakai na’e mo’ui havala mo siokita pea neongo ‘a ‘enau tu’umālie mo koloa’iá ka na’e ‘ikai ha koloa ia ‘e lahi fe’unga ke ne feau ‘a ‘enau havalá. Koe’uhí ko ‘enau mānumanú, na’e kamata leva ke ne liliu kinautolu mei he tauhi ki he ‘Otua mo’uí, ‘o ‘otua ‘aki ‘a e koloa na’e tāpuekina ‘aki kinautolu ‘e Sihová. Ko e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni ‘oku talanoa ki he iku’anga pea mo e nunu’a ‘e a’u ki ai ‘a ‘Isilelí. ‘Oku fakaloloma ‘a e tu’unga ‘oku ‘i ai ‘a e fonuá he ‘oku mahino na’e ‘ikai faka’ohovale pē kuo nau a’u ki he hongē “he fanongo ki he folofola ‘a Sihová.” ‘Oku tau fekuki faka’aho mo e faingata’a tatau, ka ‘oku ‘ikai ke tau fa’a fakatokanga’i. Kapau ‘e tupu ha fu’u vao ‘i hotau tu’afalé pea ‘ikai ke fai mo huo’i, ‘e ‘alu pe taimi ke fuolua angé mo ‘etau anga he sio ki he fu’u vaó pea ‘e hangē ai pē ia ko ha kongá ‘o e “ngoue” teuteu ‘o hotau ‘apí. Ko hono fakalolomá ko ‘etau toki hahaka hake pē kuo pulia e kaungā’api ia he vaó. ‘Oku natula pehē pē mo e hongē ‘oku talanoa ki ai ‘a e Palōfitá ‘i he Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni. Tokanga’i ‘a e lau ‘a ‘Emosi, ‘oku ‘ikai ko e hongē he “Folofola ‘a e ‘Otuá,” ka ko e hongē he “fanongo” ki he “folofola ‘a e ‘Otuá.” ‘Oku ‘ikai pea mo ha taimi ‘oku vivili ange ai e hongē ko ia ‘o hangē ko hotau ngaahi ‘ahó ni ‘i hotau fonuá ni. ‘Oku tokolahi ‘a e kau malanga’i ‘o e Folofolá kae tokosi’i ‘a e kau fanongo mo e fai ki he Folofolá. ‘E mahu’inga ke tau lotu pea ‘oua ‘e ngata pe hono lotua ‘o ha faingamālie kiate kinautolu ‘oku ma’unga tamaki ‘e he ngaahi Tu’utu’uni faka-Palesiteni ‘oku lolotonga fakahoko, ka ke tau tokoni ‘i ha tafa’aki pe te tau ala tokoni ai. Ko e “fanongo” ki he Folofola ‘a e ‘Otuá, ko e tokoni ki he masivá mo e tukuhausia, ko e ‘ofa ki he kaungā’api ‘o hangē ko ‘etau ‘ofa’i kītautolú. Tauange ke tau kau fakataha pe mo hotau Kaveingá, “Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa ‘e he ‘Otuá: Ko e mo’ui ‘oku manako ki he fai Meesi, Fakamaau Totonú, pea mo e ‘Alo’ofá.”

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Ikai ko eni pē ‘a e ‘aukai te u manako ki ai? ko e veteange ‘a e ngaahi ha’i ‘oku hala hono ‘ái, ke tatala ‘a e ngaahi ha’i ‘o e ‘ioké, mo tukuange tau’atāina ‘a e kakai ta’omiá, ‘io, ke fesi’i ‘a e fa’ahinga ‘ioke kotoa pē? ‘Emeni

Tu’apulelulu, Siulai 17: Lau Folofola – Saame 52.

Ki’i Ama: Saame 52: 8, “Ka ko au, te u ‘i he fale ‘o e ‘Otuá, ‘o hangē ha fu’u ‘olive laumatá. Te u falala ki he ‘ofa ‘a e ‘Otuá, ‘o lauikuonga pea tuputupu’a.”

Pou ‘Ao: Ko e taimi ‘oku fetaulaki lelei ai ha fetauhi’aki pea ‘oku hulu pea ope atu hono ma’uma’ulutá, pea ko e taimi ‘oku maumau ai, pea ‘oku ‘ikai ha me’a ia ‘e toe tonu. Kuo maumau ‘a e vā ‘o Saula mo e ‘Otuá. Kuo hiki e ‘ofa ‘a Sihová kia Tevita, pea ko ‘ene me’a leva pe na’e fai ko e feinga ke fakapōngi. Lolotonga ‘ene hola meia Saulá, na’á ne afe ai ‘i Nopi ko e ‘afio’anga ‘o e ‘A’ake ‘o e Kovinanitē ‘o kole me’atokoni kia ‘Ahimeleki ko e Taula’eiki Lahí. Lolotonga ‘ene ‘i aí na’e ‘i ai mo e motu’a ko Toeki mei ‘Itomi, ko e pule ia ‘i he kau tauhi manu ‘a Saulá. Na’e ‘ikai ma’u ha mā, tukukehe pē ‘a e mā tapú pea na’e foaki ange ‘e he Taula’eiki Lahí fakataha mo e heletā ‘a Kolaiafé, pea toki hoko atu e fononga ‘a Tevitá. Lolotonga ‘a e puputu’u ‘a Saula ‘i he’ene ‘ilo kuo talite ‘a Sonatane mo Tevitá, kuo ‘unu’unu atu ‘a Toeki ‘o fakahā ange na’á ne sio ‘ia Tevita ‘i Nopi. Na’e tu’utu’uni ‘e Saula ke taki kotoa mai ‘a e Taula’eiki Lahí fakataha mo hono falé pea mo e kau taula’eiki kotoa pē. Na’e ‘ikai ha taha he kau tau ‘a Saula ‘e fie ala ki he Taula’eiki Lahí, tukukehe pe ‘a Toeki. Na’á ne faka’auha ai ‘a e toko 85 fakataha mo e fanga monumanu pea ko hono hiki ‘e 1 Samiuela 22:19, “Pea ko Nopi, ko e kolo ‘o e kau taula’eiki, na’á ne taa’i ‘aki ‘a e mata ‘o e heletā; ‘io, na’á ne have’i ‘a e tangata mo e fefine, ‘a e tamaiki mo e kei huhu, pea mo e pulu mo e ‘asi mo e sipi.” Ko e Saame ‘oku tau fakalaulauloto ai ‘i he ‘ahó ni, ko e fa’u ia ‘e Tevita kia Toeki pea mo e ngāue pango na’á ne fai ‘i Nopí. Vakai ki hono fakamatala’i ‘e Tevita ‘a Toekí, “Ko e hā ‘okú ke pōlepolē ‘i he kovi kuo faí – ‘a e to’a ... manako kākā ... ‘elelo ‘oku fakakaukau fakapō ... ‘ofa lahi ki he kovi ‘i he lelei ... ‘elelo kākā ... manako ai pē ‘a e lau faka’auha” Na’á ne toki faka’osi ‘aki he veesi 5, “Ko ‘Ela foki te ne laiki koe ‘o ta’e hili; te ne puke koe ‘o hamuisi mei ho tenití, pea te ne ta’aki fu’u mei he fonua ‘o e mo’ui.” Ko e ongo fakatātā ‘e ua ‘oku fokotu’u mai ‘e Tevita ke tau tokanga ki aí. ‘Uluaki, ko e fakatātā ‘o Toekí, ‘okú ne falala ki hono mafai mo hono tu’umālie pea ko ‘ene tali uí ‘oku fai pau ia ki he tangata neongo ko e Tu’i – Saula. Ko hono iku’angá pē ia ‘o e fa’ahinga pehē ko hono “laiki” kinautolu ‘e Sihova. Ko e fakatātā ‘e tahá ko e fu’u “‘olive laumata,” ‘o hangē ko hotau Ki’i Ama ki he ‘ahó ni. Ko e ‘olivé ‘i he’ene mo’ui lelei, ‘oku lanu mata pē ia he ta’ú kakato pea ‘oku mo’ui ‘o a’u ki he ta’u ‘e 2,000. Neongo kotoa ‘a e palani kākā mo e loi, tauhele mo hono kumi fakalautele ‘a e ngaahi feitu’u kotoa ‘o ‘Isilelí ‘e Saula mo Toeki ke fakapōngi ‘a Tevitá, na’e kei tu’u pē ‘o hangē ha “fu’u ‘olive laumatá,” he ko Sihova na’e falala ki aí, ko ia ‘a hono pāletu’á. Tauange ke pehē ha’atau tu’u ma’u ta’emauea ‘i he’etau falala ki he ‘Otuá, pea ‘e ‘ikai uestia kinautolu ‘e ha kovi.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Ta’etāu ‘a hoku vaka Mo e fu’u folau ‘i vaha; Ko e vaka vaivai fu’u, Tāu pe ke fai he ū. Pea kapau ‘e fou kitu’a, ‘Ao pe ke vaka ua. Sīsū ofi ‘ia au, Lolotonga ‘a e folau. ‘Emeni.

Falaite, Siulai 18: Lau Folofola – Kolose 1: 15-23.

Ki’i Ama: Kolose 1: 15, “Ko Kalaisi, ko e ‘ata totonu ia ‘o e ‘Otuá ta’e hā maí. Ko e ‘Alo pē ‘e taha ia. ‘Oku hulu atu ia he me’a fakatupu kotoa pē.”

Pou ‘Ao: Kuo hake mai ki Kolose ‘a e ngaahi ‘ilo kehekehe felāve’i mo Kalaisí pea kuo kamata ke fehu’ia ‘e he kāingalotú ‘a e tu’unga ‘Otuá mo tangata ‘o Kalaisí (*Christology*). Ko e tokolahi ‘i he Siasi Kolosé na’e uestia ‘e he tui faka-Nositiká (*Gnostics*). ‘Oku nau tui ko e me’a matelie kotoa pē ‘oku kovi (*evil*) pea ko e laumālié (*spirit*) pē ‘oku lelei. Ko e Fakatupú leva mo e me’a kotoa pē ‘oku ‘i aí ‘oku “kovi” tukukehe pē ‘a e ‘Otuá he ko e Laumālie ia. Kapau leva ‘oku “lelei” ‘a e ‘Otuá koe’uhi ko ‘ene Laumālié, pea ‘oku mahino leva tā na’e ‘ikai ke fa’u ‘e he ‘Otuá (Lelei) ‘a māmani (kovi). Kapau leva ‘oku kau mo e sinó (*body*) ‘i he natula kovi (*evil nature*) pea tā ‘oku ‘ikai ko e ‘Alo ‘o e ‘Otuá ‘a Kalaisi he na’e tangata kakato. Ko e talanoa ‘o e Fakatupú ‘i he Tohitapu faka-Siú na’e fehanganagai ‘aupito mo e tui faka-Nositiká he na’e ‘ikai ke nau tali ‘oku lava ‘e he Laumālié ke fakatupu ha fa’ahinga me’a ‘oku natula angahala’ia (*evil*). Taimi tatau, ‘oku nau faka’ikai’i ai ‘a e tu’unga ‘Alo ‘o Sīsū koe’uhi ko ‘ene tangatá pea nau lau na’e kau pē ‘a Sīsū ‘i he fa’ahinga na’e tu’u vaha’a ‘i he ‘Otuá pea mo e fa’ahinga ‘o e tangatá mo e fefiné. Ko honau fakahaofi mo fakamo’ui na’e ‘ikai fou mai ‘ia Kalaisi ka na’e ma’u ia mei he’enuu vivili ke ma’u ‘a e loloto ‘o e ‘iló mo e ngaahi fakapulipuli ‘o e mo’ui, peá nau hikihi ai ‘i he’enuu mo’ui fakalaumālié mei he sitepu ki he sitepu ‘oku toe mā’olunga angé. Ko e tu’unga eni na’e ‘i ai ‘a e Siasi ‘o Kolosé pea ko e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni, ko e feinga ia ‘a Paula ke fakamahino’i kiate kinautolu ‘oku ‘ikai ngata pē ‘i he hoko mai ‘a Kalaisi ko e ‘Alo ia ‘o e ‘Otuá, ka ko e me’a kotoa pē ‘i he Fakatupú talu mei he kamata’anga ‘o taimi ‘o a’u ki he ngata’angá, ‘oku fou ia ‘ia Kalaisi. Ko Kalaisi ‘oku fakafou mai ai ‘a e ngāue Fakamo’ui ‘a e ‘Otuá ki he tangatá mo e fefine kotoa pē. ‘I he 1930 ki he 40 tupu na’e fehu’i ai ‘e he helohelo he tala-‘Otuá ko e tangata Siamane ko *Dietrich Bonhoeffer*: Ko hai ‘a Kalaisi kiate kinautolu he ‘ahó ní? Na’e ‘ikai ko ha’ane fehu’i pē ko hai a Kalaisi he Mu’aki Siasi pe ko e taimi ‘o e Fakalelei Lotú. Ko ‘ene fehu’i kiate kinautolu hono taimi pea kiate kinautolu he ‘ahó ní. Ko hono talí te tau takitaha fai fakafu’ituitui pē, pea ‘e ‘ikai ke tau tole hela ‘i hono fakamatala’i kae fakahaa’i pē ‘i he’etau tō’onga mo’ui. ‘Oku tau lāu’ilo kotoa pē ki he fisikitu’a ‘o e ‘ofa ‘a e ‘Eiki ki si’i kau li’ekina, tuēnoa, masiva, Tamai mo Fa’ē maté, pea mo e kau nofo hopoaté, ‘a kinautolu na’e ‘ikai hanau

le'o pē tu'unga 'i he sōsaietī. 'Oku te'eki pē ke liliu 'a e taumu'a ngāue 'a Kalaisi neongo 'ene hili eni 'a e ta'u 'e 2,000 tupu mei he'ene 'i māmani. Ko hotau fekaú ai pē ia, ke tau 'ofa kiate kinautolu kotoa pē 'oku si'i hifo ai, he ko 'etau 'ofa ai pē ia ki hotau 'Eiki.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E Sīsū ‘omi ke mau ‘ofa, Si'i fanga sipi mate noa, Toe fai mai ho'o angi é, Mou misinale laumālie. ‘Emeni.

Tokonaki, Siulai 19: Lau Folofola – Kolose 1: 24-28.

Ki'i Ama: Kolose 1: 28, “Pea ‘oku ma talaki leva ‘a Kalaisi ki he kakai kotoa pē, peá ma tūkungata ‘aki ‘a e ‘osi’osingamālie ‘o e me’i potu mo e taukei ‘oku ‘iate kimaua ke fa’a fakatokanga ange kiate kinautolu mo ako’i, koe’uhi ke tutupu ai pē ‘o matu’otu’a ‘a e mo’ui fakalaumālie ‘a e kau muimui kia Kalaisi hono kotoa.”

Pou ‘Ao: ‘Oku toki matafi atu eni e fu’u loa na’e mo’ua ai e Kolo ‘o e kau ‘Angeló ‘i he ngaahi uike atu kimu’á. Na’e fai ‘a e laka fakahāhālo to ‘a e kakai koe’uhi ko e Tu’utu’uni faka-Palesiteni na’e fakahoko ‘e he Pule’anga fo’ou pea fai ai hono ‘ohofi ‘o e ngaahi ngāue’angá, falekoloá, ngaahi ‘apiakó, ‘api Siasí mo ha toe feitu’u pe ‘oku ‘i ai ha kau ‘ova. Na’e kehekehe pe hono fakafōtunga ‘e he kau Laká ‘a e fekau na’á nau faka’amu ke a’u ki he kau ma’u mafaí. Na’e ‘i ai e ni’ihi na’á nau fakamoveuveu ‘o tutu e ngaahi me’alele, ‘ohofi mo e kau ngāue ‘a e ICE, Sōtiá, Polisi mo ha toe taha pe na’e kau ki he Pule’angá. Na’e ‘i ai leva mo e ni’ihi ‘o kau atu ki ai ‘a e Pisope mo e kau Faifekau, kau ngāue ‘a e Konifelenisí mo e kau Taki ‘o e ngaahi Siasí faka-Kalisitiane ‘o LA, na’á nau ‘i ai ‘o kau mo kinautolu na’e ‘uhinga ki ai ‘a e “Tu’utu’uni ‘a e Palesiteni”, fai ‘enau lotu, fakahā ‘enau ta’efiemālie ki he Tu’utu’uni, pea nau ‘atā. ‘Oku mahanga pe ‘a e ongo tafa’aki ‘o e taukave fakapolitikale ‘i he fonua háu ni, ‘i hono feinga’i ‘a e kau muimui ke nau “fehi’a’ia” ki he fa’ahi ‘e tahá. Ko hono olá, ko e māvahevahe ‘o toe fu’u vā mama’o ‘aupito ange ‘i he taimi ni ‘a e ongo fa’ahi faka-Politikale pea kuo a’u ai pe ki hono fakapōngi ‘o e ni’ihi ‘o makatu’unga ‘i he’enau tui fakapolitikale. ‘Oku tau faka’amu pe ‘e ‘ikai ke a’u ki he tu’unga ko iá ‘a e ngaahi taukave ‘oku fai ‘e he ngaahi fa’ahi ‘oku tokehekehe ‘enau tui fakalotú mo e tala-‘Otuá. Na’a tau fou mai he faingata’a ko iá ‘i he ngaahi ta’u si’i kuohilí peá na’e fili ai e ni’ihi ‘o hotau ngaahi Siasí ke nau mavahe mei hotau fungavaká. Fakafeta’i kuo tau takitaha fai pe ‘ene lotu ‘o fakatatau ki he me’a ‘oku tui mo ‘ofa ai. ‘I he taimi tataua pe, ‘oku kei fai pe ‘a e tau’aki “talaki” ‘o e “Tui Totonú” pea ‘e pehē pē ki he pa’angangalu. Ko e nāunau ia ‘o e Lotu faka-Kalisitiane mei he kamata’angá pea ‘e pehepehē ai pē he ko e lotu ‘a e efu mo e kelemutu. Ko hotau lelei tahá, ko e fai pe lau ‘a hotau Ki’i Amá. Ko e Misiona ia ‘a e *United Methodist Church* mei he kamata’angá, “ko ‘etau ngaohi kakai ma’a Kalaisi ke liliu ai ‘a māmani.” Ko hotau Uí, ke fai pe hotau lelei tahá, pea na’a mo ia, ‘e kei ‘ikai pe ke fe’unga ia ki he tui mo e a’usia ‘a e ni’ihi ‘o e kaungā lotú. Sinoeme’a, ‘ofa ke ‘oua na’a hoko ‘a ‘etau tokehekehe ko ha me’a ia ke ta’ofi ai kinautolu mei he fai ‘a e lelei taha te tau ala lava ke “talaki” ‘a e Ongoongolelei ‘o e ‘Eiki ko Sīsū Kalaisi. Ko e talafungani ‘a *Efeso 6: 19-20, “Lotu mai ma’aku, ke fakalea au ‘e he ‘Otuá ke u malanga’i ta’eufi ‘a e ngaahi fakalilolilo ‘o e Ongoongo Lelei. Ko e ngāue ia na’e fekau ke u fai. Pea ko ia ‘oku ou nofo pilisone ai ko eni. Lotu mai ma’á ku ka u lava ‘o fai e malanga ta’eufi ‘oku totonu ke u fai” (Taulua). Tuku mu’a ke tau kau fakataha pē mo e lotu na’e fai ‘e Paulá, peá ke pehē ha’atau fai ‘osikiavelenga ‘i hono talaki ‘a e Ongoongolelei ‘o Kalaisi ‘o fai ‘aki ‘a e lelei taha te tau ala lavá!*

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Hoku ongo nima é, Te na ngāue pe ma’au; Tapu foki hoku va’e Ke ne fai pe ho’o fekau. ‘Emeni.

Sāpate, Siulai 20: *Sāpate 6 hili ‘a e Pēnitekosi (Lanumata).*

Lēsoni: ‘Emosi 8: 1-12; Saame 52; Kolose 1: 15-20; Luke 10: 38-42.

Mōnite, Siulai 21: Lau Folofola – Hosea 1:2-10.

Ki'i Ama: Hosea 1: 2, “Ko e kamata eni ‘o e folofola ‘a Sihova ‘ia Hoseá. Pea folofola ‘a Sihova kia Hosea, “Alu ‘o to’o mai ha fefine fe’auaki, mo e fānau fe’auaki, ‘o mali mo ia: he kuo mātu’aki fai fe’auaki ‘a e fonuá, ‘o tuku ‘ene muimui kia Sihová.”

Pou ‘Ao: Ko e ui eni ‘e he ‘Otuá ‘a Hōsea ke ne fakatō’onga mo’u’i’i ki ‘Isileli ‘a e tu’unga ‘oku ‘i ai ‘a ‘enau founa tauhi ki he ‘Otuá. Ko e fēfine na’e tu’utu’uni ke mali mo iá ko e “fe’auaki” he ‘oku lolotonga natula pehē pe ‘a e founa tauhi ‘a ‘Isileli kia Sihová. Kuo si’aki ‘o situ’a kakato ki he ‘Otuá ‘o ‘enau fanga kuí, pea kuo hangē tofu pe ‘enau tauhi kia Sihová ko ha uaifi ‘oku “fe’auaki” ‘o ‘ikai ke ne toe faka’apa’apa’i ‘a hono tu’unga uaifi mo nofo taha pē ki hono husepānití. Pea neongo ‘enau mavahe mei he ‘Otuá, ka na’e ‘ikai tuku ai ‘a e feinga mai ‘a e ‘Otuá ke nau tafoki ange pea tali ‘ene fai meesí. Na’e ‘ikai ngata pē ‘i he kovi ‘o ‘enau tauhi ki he ‘Otuá, ka na’á

nau toe movetevete pē 'i he'enua nofo fakafonuá. Ko hono ui 'o Hoseá, na'e hoko ia 'i he taimi 'o e mavaeua 'a e Pule'anga 'Isilelí. Na'e mahu'inga ai ki he Palōfita ke ne fai 'a e me'a kotoa pē te ne ala lavá ke toe fakafoki 'a 'Isilelí ki he tu'unga na'e 'i ai kimu'a 'i he'enua anganofo mo faka'apa'apa'i 'a e Fekau ke 'oua na'a toe 'i ai ha 'otua ke ua 'aki 'a Sihová. Ko e fa'u fāmili 'o a'u ki hono fakahingoa 'o e fānaú, na'e fai kotoa pē ia ke hoko ko e "Fekau" ki 'Isilelí ke fakafoki mai 'aki kinautolu kia Sihova. Ko e hingoa 'o e 'uluaki tamá, Sisilili, 'okú ne fakamanatu mai 'a e fū'u lingitoto faufaua na'e fai 'e he Tu'i ko Sehú 'i he'ene fakapōngi 'o Kuini Sisipeli pea mo e toko 70 'o e hako 'o 'Ehapí, pea ko e hokó na'e ui ia ko Lō-luhama (Ta'e-faka'atu'i) pea si'i tahá, Lō-ami ('Oku-'ikai-ko-hoku-kakai). 'Oku hanga 'e he fakahingoa 'o e fānaú 'o fakamahino'i mai 'a e tu'unga kuo a'u ki ai 'a e finangalo 'o Sihová – "'e 'ikai te u toe faka'atu'i 'a e fale 'o 'Isilelí," pea "'Oku 'ikai ko hoku kakai" 'a kinautolu. Hangehangē ka sītakafalú 'a e 'Otuá mei he'ene fanga pelé. Kae fakafeta'i he 'oku 'ikai ko e talanoa faka'osi ia 'o e palōfisai 'a Hoseá. 'I he veesi 10 'oku aata mai ai ha fakatu'amelie mo ha 'amanaki lelei 'e 'ikai ke tukuange faka'aufuli 'e he 'Otuá hono kakai neongo 'enua talangata'á, "... pea 'i he potu 'oku lau ai 'a e kakai kiate kinautolu, "'Oku 'ikai ko hoku kakai kimoutolu, 'e faifai pea lau kiate kinautolu, 'o pehē, 'Si'i hako 'o e 'Otuá Mo'ui.'" 'Oku fakaafe'i kinautolu 'e he 'Otuá, 'o tatau mo 'ene talitali lelei 'a 'Isilelí, "Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa 'e he 'Otuá: Ko e mo'ui 'oku manako ki he fai Meesi, Fakamaa Totonú, pea mo e 'Alo'ofá." Ka kuo 'i ai ha to'o fatongia kuo tau fofonga valea ai 'i he hala fonongá 'o tō mama'o mei he finangalo 'o e 'Otuá, pea ko e taimi pē eni. Ko e mo'oni 'oku fa'a 'i ai 'a e taimi kuo tau fai tu'utu'uni ai ki he me'a ke fai mo e me'a ke tuku pea hoko ai ha maumau 'i hotau vā mo e kaungā fonongá pea pehē ki hotau vā mo e 'Otuá. Tauange ke tau Laka atu kotoa pe 'i he hala 'o e "Manako ki he Fai Meesi, Fakamaa Totonú mo e Mohu 'Alo'ofá."

Ānau, Lotu mo e Aukai: Ko au pe ē he angahala, Na'e tala pe ke u 'alu atu, Kae hao 'i ho ta'ata'a 'A e Hiamatea ko au. 'Emeni.

Tūsote, Siulai 22: Lau Folofola – Lau Folofola – Luke 11:1-4.

Ki'i Ama: Luke 11:1, "Na'e fai e lotu 'a Sīsū he feitu'u 'e taha. Pea 'osi 'ene lotú, pea lea ange 'a e toko taha he'ene kau akó, "Eiki, fakahinohino mu'a kinautolu ke mau lava 'o lotu, 'o hangē ko e fakahinohino'i 'e Sione 'ene kau akó."

Pou 'Ao: 'Oku tau ta'imālie 'i he fakahinohino tonu 'a Sīsū ki he founa 'o e fai 'o e lotú, 'o kau ai mo kinautolu 'i he kuongá ni. 'Oku 'omi 'e he Ki'i Ama 'o e 'ahó ni, 'a e ki'i fakamanatu makehe mo e uki ke tau foki ki he tefito'i 'ulungaanga 'o e tokotaha tui 'Otuá, ko e fa'a lotu. 'Oku tuhu 'a Luke 'i he ki'i sētesi kamata 'o e lēsoni 'o e 'ahó ni, "Na'e fai e lotu 'a Sīsū 'i he feitu'u 'e taha," ki he taha 'o e ngaahi 'ulungaanga fakatalutalu 'o Sīsū - ko e Misaia fa'a lotu (*the praying Messiah*). Fakatatau ki he sio 'a e kau liliu Folofolá, ko e taha 'o e ngaahi 'ulungaanga tu'ukimu'a 'o e tohi 'a Luké, ko 'ene lave ki he tu'unga faka-Misaia 'o Sīsū, mo 'ene faka'ilo mai ko e tangata kakato 'a Sīsū peá ne ma'u 'a e tō'onga mo e 'ulungaanga faka-e-tangata, 'o mavahe mei hono tu'unga faka-'Otuá mo Tu'i, 'a ia 'oku tokanga ki ai 'a Matiú, pe ko hono tu'unga faka-sevāniti, 'a ia 'oku tokanga ki ai 'a Ma'ake. Pea ko e nāunau taupotu 'o e 'ulungaanga ko iá, 'i hono faka'ilo mai 'e Luké, ko e fa'a lotu 'a Sīsū. 'Oku hiki ai 'e Luke 'a e talanoa makehe 'e 7 'o fekauaki mo e fa'a lotu 'a Sīsū, 'a ia 'oku 'ikai ke hā 'i he ngaahi Kōsipeli kehé. Neongo ko Sīsū ko e 'Otuá, ka 'i he'ene hoko 'o tangatá, na'e 'ikai mo ha toe me'a 'e mahulu hake hono mahu'ingá kiate Ia, ka ko 'ene kumi ki he mafai mo e ivi 'o 'ene Tamaí, ke fakahoko 'aki 'a e ngāue mo e Ui na'á ne hifo ai ki māmaní. 'I hono 'ulungaanga faka-e-tangatá, na'e taupotu 'a 'ene fa'a lotú, ko e kumi ivi ke fai 'aki 'a e finangalo 'o 'ene Tamaí. Ne hoko 'a e fa'a lotú, ko hono tefito'i 'ulungaanga. He hono 'ikai ke fakaofo, 'a e mahino, neongo ko e 'Otuá, ka na'e toe vivili ange 'a 'ene lotú, mo e momoi kakato 'a ene mo'uí ke hoko ko e me'angāue 'a e Tamaí. Pea kapau ko Sīsū haohaoa ia, pea fēfē ai kinautolu ko e me'a efú? Tauange ke hoko 'a e ki'i talateu 'oku taki 'aki 'e Luke 'a hono faka'ilo mai 'a e Lotu 'a e 'Eiki, ko e fakamanatu makehe kiate kinautolu 'i he kuongá ni 'a e mahu'inga makehe 'o e tu'unga 'o e Kalisitiané, ko e tokotaha fa'a lotu. 'Oku 'ikai pea mo ha toe taimi 'e mahu'inga ai ke tau muimui'i e "fa'a lotu" 'a Sīsū 'o hangē ko e taimi ni. Kuo hoko mai hotau Palesiteni he fonua ni 'o ne lulu'i 'a e fa'unga 'o e fonuá. Kuo fa'iteliha 'a e ICE mo e kau ngāue 'a e Immigration hono ao si'i kakai kehekehe he malumalu 'o kumi e kau 'faihia'. Kuo fakamāvae ai e tokolahi mo honau fāmili ka na'e 'ikai ke nau si'i fai ha maumau, 'o kehe mei he'enua kumi mo'ui mai ki he fonuá ni. 'Oku ngāue foki 'a māmani he tau he vā 'o Lūsia mo Ukraine, 'Isileli mo kau Palesitainé mo Iran, pea kuo hū atu eni mo 'Amelika 'o kau. Tuku ke tau kau fakataha pe mo Sīsū 'i hono hapai 'o e ngaahi faingata'a ni ki he 'Otuá ke ne tokoni mai. Ko e talaloto ia 'oku fai 'e Molitoni he Himi 629: 2, "Lotu kāinga he me'a kotoa! Ko Sihova 'e fanongoa; Faingofua pe faingata'a Lotu ai pe 'o ta'e tala'a."

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘I he me’a kotoa, ko e fu’u koloa, ke te ofi ki he ‘Eikí. Te ne nofo ma’u ‘i ha me’a ‘e ha’u, ko e kāinga Ta’emahiki. Ko e me’a fē, te ne fa’a mavae mei he ‘ofa ‘a Kalaisí? Te tau ō he vai mo e loto afi, kae ‘asili ‘ene piki. ‘Emeni

Pulelulu, Siulai 23: Lau Folofola – Kolose 2:6-19.

Ki’i Ama: Kolose 2:6-7, “Ko ia, ko e me’a ‘i ho’omou ma’u ‘a Kalaisi Sīsū ko e ‘Eikí, pea mou fou ‘iate ia pē; ko e kakai kuo aka ‘iate ia, pea ‘oku langa hake ‘iate ia, pea ‘oku faka’a’au ke kaukaua ‘i he lotú, ‘i hono anga na’e akonekina ai kimoutolú, ‘o mou tupulekina ai, pea ō mo ia ‘a e fa’a fakafeta’i.”

Pou ‘Ao: ‘Oku ‘i ai ‘a e tu’unga lea fakapālangi ‘oku ‘iloa ko e “*forever is a mighty long time*,” “ko e ta’engata ko e fu’u taimi loloa fau.” ‘Oku faingofua pe ke tali ‘a e me’a ‘ofa ‘o e Pekia ‘a Sīsū ‘i he kolosí, ka ko hono tauhi ‘o e vā ko ‘ení ‘oku ‘ikai ke faingofua, he ko e fai pe ki he ta’engata. Na’e lave’i ‘e Paula ‘a e tefito ‘i mo’oni ko ‘ení, ‘i he fononga ‘a e Kalisitiané, pea fai ai ‘a ‘ene ekinaki ki he kāinga ‘i Kolosé, pea ‘oku kei ‘aonga fau kiate kitautolu ‘i he kuongá ni. ‘Oku fekuki ‘a e Kalisitiane kotoa pē mo e natula totonu ‘o e fononga’anga ‘o taimí, ko e fefusiaki ‘a e kakanó mo e laumālie. ‘Oku tau fa’a fanongo ki hono ngāue’aki ‘o e lea ko ení, “oku fa’a fai ‘a laumālie, ka ‘oku vaivai ‘a kakano.” ‘Oku ‘omi ‘e Paula ‘a e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni, ko e ki’i me’afua lelei ke sivi ‘aki ‘a e fononga ‘a e Kalisitiané. Tau ofo ‘i he’ene mahino, he ‘oku ‘ikai mo ha toe me’a ‘e faka-uli’ulilatai ‘i he fononga ‘a e Kalisitiané. Ko e vā mo e ‘Otuá kuo pau ke tauhi mo tokangaekina. Fēfē ‘a e fononga faka’aho ‘oku tau fai pea mo ‘etau tauhi ki hotau ‘Otuá? Mo’oni ko e kuonga ‘eni ‘oku tu’utu’unia ‘e he taimí, ngāue pa’angá, fatongia faka-fāmilí, pea mo e hā fua ‘a e ngaahi me’a ‘oku pau ke vavahe ki ai ‘etau tokangá mo hotau taimí. ‘Ikai ko ia pē, ka ‘oku toe faingata’a ange ‘a e kuongá ni, he kuo pule kehea ‘a e mo’ui ‘a e tokolahi. ‘Oku ‘ikai ke ngata pe ‘i hono pule’i ‘e he pa’angá mo e koloa, ngaahi tekinolosia faka-e-onopooni, mo hono ngaahi mālie ‘o hoko ko e kau pule kovi ka kuo toe fai tu’utu’uni mo e ta’au kāfakafa ‘o e ngaahi tu’utu’uni faka-politikale ia ‘o e ‘aho. Ko e tokoni ‘oku fai ‘e hotau Ki’i Ama ki he ‘ahó ni, ko hono “fafangu” kitautolu ‘e Paula ke tau ‘ā ‘o ‘ilo, ko e ngāue’i hotau vā mo hotau ‘Otuá kuo pau ke ne tu’utu’unia ‘a e ngaahi me’a ‘a ni kotoa. ‘Io, ke hoko ‘a ‘etau tauhi ki hotau ‘Otuá ko ‘etau “ngāue tu’ukimu’á” ia mo hotau tefito ‘i fatongia, ‘ulungaangá. Ko ia ‘e fai tu’utu’uni ki he taimi te tau ngāue ai, taimi te tau kai ai, ‘a e fonga ‘o ‘etau ngāue’aki ‘a ‘etau pa’angá, telefoni, Fofonga’i Tohi (*Facebook*), pea mo e fanga ki’i mokimoki’i me’a kotoa pe ‘oku tau fai faka’ahó. Mo’oni ‘a e ‘ānaua ‘a Molitoní, “Oku mau faka’amu Ke ‘oua toe feia, Ha lea, ha fakakaukau, Ha ngāue ‘oku hia. Ke tā pe ‘a e tefito, ‘a e aka ‘o e kovi, ‘A e angahala lilo, ‘A e holi ‘oku toi.” Kapau ‘e pehē, ‘e toki a’usia ‘a e konga faka’osi ‘o e Ki’i Ama ‘o e ‘ahó ni, ko e fa’a fakafeta’i, he’e toki mo’oni ‘a e lea tuku ‘a Sione Uesile, “ko hono tumutumú, ‘oku tau kau mo e ‘Otuá.” Tauange ke pehē ‘a e fononga pilikimi ‘oku tau fai, ke tau tokangaekina ‘a e Kalaisi ‘oku ‘iate kitautolú.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E Sīsū ko e taukei ‘I he toafā ni, ‘E faka’ilo ‘a e lelei, Ke u laka atu ai ‘Emeni.

Tu’apulelulu, Siulai 24: Lau Folofola – Saame 85.

Ki’i Ama: Sāme 85: 1a, “Eiki kuó ke hōifua mai ki ho kelekelé; Kuó ke fakafoki ‘a e pōpula ‘o Sekopé.”

Pou ‘Ao: ‘Oku ‘i ai e lau ‘a e kau pālangi ki ha taimi ‘oku ‘ikai ai ke fie fanongo mai e Siasí ki ha malanga, pea ‘oku tala leva pe ia, ko e malanga pe ‘a e Faifekau ki he kau Hivá (*preaching to the Choir*). (‘Oku nofo pe foki e kau Hiva ‘i mu’a he tafa’aki ‘o e Faifekau.) ‘Oku pehē ‘a e talanoa ‘o Hōsea na’a tau sio ki ai he Mōnité. Ko hono malí mo ‘ene fānaú mo e me’a kotoa pe na’e ui ke ne fai, na’e ‘uhinga pe ia ke ne “fakatataa’i” ‘aki ‘a ‘Isileli mo ‘enau situ’a mei he ‘Otuá. Ko e ‘ahó ni, ‘oku kehe hono natulá pea ‘oku tatau pe ‘a ‘Isileli mo kitautolu ‘i he vēkeveke ke sio mo fanongo ki ha lea ‘oku vovo mo fakaholo fanongo ‘oku kau kiate kitautolú. Kuo hopo ‘a e la’ā ‘o e fakatu’amelie he ‘ahó ni ki ‘Isileli pea kuó ne teke’i atu ‘a e po’uli ‘o e mole ‘a e ‘amanaki, pea ‘oku kalanga fiefia ‘a e fatu Saamé ‘i he Ki’i Ama ‘okú ne fakamaama ‘etau fakalaulaulotó. Ko e lea hōifua ‘oku ‘uhinga ki ha tokanga makehe ‘oku ta’e filifili manako mo kumi ke fakaa’u mo fakahoko ‘a e lelei taha ‘e ala lavá ki he tokotaha pe ko e me’a ‘okú ne tokangaekina, pe toka ki ai ‘a hono lotó. ‘Oku fatu ia ‘i he laumālie ‘o e fakatu’amelie mo e ‘amanaki lelei, pea kumi ki he lelei taha ‘a e toko taha pe ko e me’a ‘oku lelei’ia ai ‘a hono lotó. He toki taha’i koloa mahu’inga ka ko e taimi ‘oku tau tofanga ai ha monū ko e hōifua mai ‘a ha Tu’i kiate kitautolu. ‘Oku toe mahulu hake ‘a e lau monū mo e lau tāpuaki ‘anautolu ‘oku nau ‘ilo’i na’e ‘ikai ha’anau taau ke ‘uhinga ai ha’anau tolototo monū’ia he “hōifua mai.” Ko hotau Ki’i Ama ki he ‘ahó ni ko e hōifua mai ia ‘a e ‘Eikí ki ‘Isileli pea ne fakahaofi kinautolu mei he tu’unga fulikivanu mo palakū na’e fakafofonga’i ‘e he Ui ‘o Hōseá. ‘E ‘ikai ke toe fu’u kehekehe ha’atau ongo’i mo ia ‘oku talaloto ki ai e fatu Saame ‘o e ‘ahó ni, ‘i he ‘ikai ke tau malava ke makupusi ‘a e fa’ahinga koloa ‘o e hōifua mai ai ‘a e ‘Eikí kiate kitautolu ko e efu mo e kelemutu, ko e angahala. Koe’uhi ko e ‘ikai ke fenāpasi ‘a e ‘ulungaanga ‘o e “angahalá” mo e “hōifua mai ‘a e Mā’oni’oni,” ‘e fai e feto’oaki mo e

to'oto'ovalea. 'Oku fa'a hoko eni 'i he'etau feohi mo e hou'eiki 'o a'u pe ki Fale Lahi. Koe'uhi ko e 'ikai ke anga e tu'a he tauhi 'eiki 'e 'i ai pē 'a e to'o fatongia 'e anga fakatu'a. 'Oku pehē tofu pē 'a hono tali 'e he angahalá 'a e "hōifua mai 'a e Tu'i 'o e ngaahi Tu'i." 'E kei to'oto'ovalea pe 'a e angahalá, pea te nau iku 'o va'inga 'aki 'a e monū mo e kelesi 'a e 'Otuá, he 'oku aafe pe 'a e angahalá ke fai angahala. Tauange ke tau tali 'a e uki 'oku fai 'e he Kaveinga 'o e mahinā ni, "Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa 'e he 'Otuá: Ko e mo'ui 'oku manako ki he fai Meesi, Fakamaau Totonú, pea mo e 'Alo'ofā."

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Toki me'a ka fakaofo, 'A e hā'ele mai ke nofo. Si'i Taukapo ne foaki 'I he 'ofa 'a e Tamai. 'Emeni.

Falaite, Siulai 25: Lau Folofola – Luke 11: 5-13.

Ki'i Ama: Luke 11: 9, "Ko ia ai, 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, mou kole pea 'e 'oatu. Kumi, peá te mou ma'u. Tukituki he matapaá, pea 'e to'o atu."

Pou ‘Ao: Ko e fehu'i 'oku lahi 'etau fanongo ai, "Te ke lava fēfē 'o tala 'oku tali mai 'e he 'Otuá 'a ho'o lotú?" "Ko e fiha eni e me'a kuo u kole mo e 'ikai pe ke foaki mai." 'Oku mālie 'a e fakakaukau ki he'etau fai 'a e lotú (lotu hūfia pe *intercessory prayer*). 'Oku mo'oni 'a e lau 'a e Himi 'a Molitoní, "Mau fāfā atu pē, he Tohitapu é tokoni mai. Afeitaulaloā, 'a e 'atamai mūnoa, Peá ke folofola ke maama mai." 'Oku tau fai pē 'a e lotú mo hono ngaahi ouaú, kae taumaiā kuo tau malava ai 'o tali 'a hono ngaahi fehu'i mo 'ilo hono kānokató. 'Oku fonu 'i he Folofolá 'a e ngaahi talanoa ki he ngaahi lotu na'e fai 'e he kakai tuí, pea tali mai 'e Sihova 'o fakatatau ki he'enua kolé. 'Oku toe lahi pē mo e ngaahi talanoa 'o e ngaahi lotu (kole) na'e 'ikai ke tali 'e he 'Otuá. Taumaiā te tau ala folahi hono kānokató ke tau malava 'o fika 'i 'a hono ngaahi mo'oni, ka ko e me'a 'oku mahino felāve'i mo e lotu na'e ako 'i 'e Sīsū, 'oku pau ke fai 'a e faka'utumauku 'o 'osikiavelenga mo toutou fai pea a'u ki he tu'unga ko e "ta'e'unua." 'Oku foaki mai, ko e kole atú. Mo'oni 'oku tau fa'a lotu ki he ngaahi me'a kehekehe, ka 'oku 'ikai hangē ia ko e ola 'o e lotu na'e fai 'e 'Epalahamé. 'Oku 'ikai ke tali mai 'e he 'Otuá ia 'o fakatatau mo e me'a na'a tau lotu 'aki. Tokoto ha taha 'i he tu'unga ta'emahinó 'i falemahaki, pea tau lotu ke fakamo'ui, kae kei mate pē, peá ko hono fakaleá, "Kuo 'ikai ke tali 'e he 'Otuá 'a 'etau lotú." 'Oku ou faka'apa'apa'i lahi 'aupito 'a e ni'ihī 'oku nau 'ilo'i (ma'u fakahā) 'a e 'uhinga 'oku 'ikai ai tali mai 'e he 'Otuá 'a 'etau ngaahi lotú 'o fakatatau ki he me'a na'a tau kole he lotú. 'Oku lahi 'a e ngaahi 'uhingá 'i he'enua lau, 'o kau ai 'a e "hala e me'a 'oku kolé," "hala mo e founga 'oku fai 'aki e lotú," (tangutu, tokoto, tu'ulutui, tu'u, kuikui, 'ā'ā, kūnima etc.), "hala mo e laumālie 'oku fai 'aki e lotú," (ta'etui, tui vaivai, veiveiua, fakapapai'i etc.). 'I he taimi tatau 'oku tau fehu'ia: Ko e hā leva ai 'a e 'uhinga 'a Sīsū ki he "kole pea 'e 'oatu, kumi pea ma'u, mo e tukituki pea to'ó?" 'Oku ou fakakaukau he taimi ni'ihī, kapau 'e tali 'e he 'Otuá 'a e lotu kotoa pē felāve'i mo e mo'ui 'a e kakai kotoa pē, 'e a'u ki ha taimi kuo 'ikai toe mate ha taha ia. 'E fēfē leva ai 'a e "Lao 'o natulá" mo e fakangatanga 'o taimi? Tau ki'i tu'u ma'u hifo, 'o toe siofi fo'ou 'a e founga 'oku tali mai 'aki 'a 'etau ngaahi lotú, na'a 'okú ne tali 'e ia 'o fakatatau ki hono finangaló, kae 'ikai ke tau tali 'etautolu 'a 'ene tali 'oku fai mai 'o fakatatau ki hotau lotó. Tau fai pe hotau fatongiá, ko e "kole pē" pea te ne foaki mai hono Laumālie Mā'oni'oni ke ne huluhulu mo fakamaama kitautolu ke tau 'ilo 'a e founga 'oku fai mai 'aki 'e he 'Otuá 'a 'ene "tali 'o 'etau lotú."

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Lotu kainga 'o 'ouae fiu, Ko e 'Eiki 'e tali hū, 'Oku ofi 'a 'Atonai, Ho'omou kole 'e fakaa. 'Emeni.

Tokonaki, Siulai 26: Lau Folofola – Hosea 1: 2-10.

Ki'i Ama: Hosea 1: 10, "Ka 'e faifai pea tatau 'a e lau 'o e hako 'o 'Isilelí mo e 'one'one 'o e tahí, 'a ia 'oku 'ikai mafua, pea 'oku 'ikai malau; pea 'i he potu 'oku lau ai 'a e kakai kiate kinautolú, "Oku 'ikai ko hoku kakai kimoutolu," 'e faifai pea lau ai kiate kimoutolu, 'o pehē, 'Si'i hako 'o e 'Otuá mo'ui."

Pou ‘Ao: 'Oku 'ikai mo ha toe tala fakafiefia ki he kau matangia 'i 'osení ka ko e taimi 'oku matafi atu ai e 'ata 'o e pō pea 'asi hake 'a e huelo 'o e la'ā he fukahi tahí pea 'oku ha'u mo ia ha faka'ilonga nonga mo maluú. Ko e 'ata ia 'o e fakatu'amelie 'oku fai e sio ki ai 'i he palōfisai 'a Hōsea 'i hotau Ki'i Amá. 'Oku kauhala tatau ia mo e Kaveinga na'a tau fononga mai mo ia he mahina ko eni, "Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa 'e he 'Otuá: Ko e mo'ui 'oku manako ki he fai Meesi, Fakamaau Totonú, pea mo e 'Alo'ofā." 'Oku 'ikai sola ha taha ki he angahala 'o e tokehekehé mo e moveteveté he 'oku tau mo'ua mo kitautolu ai foki, 'o tatau pē mo 'Isilelí. Kuo lahi 'a e taimi kuo hoko ai 'etau tokehekehé mo e moveteveté ke ne maumau'i 'a e ma'uma'uluta 'o 'etau tauhi vā ki he 'Otuá pea mo e kaungā fonongá. Kuo tau maumau'i 'etau kovinanite mo e 'Otuá 'i he'etau fai ki hotau lotó mo 'etau fakakaukau pea tau mavahe ai 'o mama'o. Kae taumaiā ke tau 'ilo'i, 'a e feinga mai 'a e 'Otuá 'i he taimi kotoa pē ke

fakaofiofi'i kitautolu ki hono fāmili ke tau fou 'i he hala kuó ne fakahinohino mai ke tau fou aí. Ko e talaloto 'a e Toketá he Himi 600 'okú ne katoi 'a e uho 'o e 'ofa kumi mai 'a e 'Otuá: "E Sīsū na'e pehē Ho'o 'ofa ki he maamá, Na'á ke fehi'a ke mate é, Ha taha angahala ... Pea ke tō he tau Ke hao 'a e tangata, 'O faingofua ho'o mate 'au, 'I ha'ate tō ki mala." Ko e Ki'i Ama 'o e 'ahó ni, ko e palōmesi ia 'a e 'Otuá ki 'Isileli pea mo kitautolu he 'ahó ní, neongo 'etau situ'a meiate ia mo fai ki hotau lotó, ka ko e taimi pē te tau tafoki ai 'o tali 'a 'ene fai meesi pea ko e taimi ai pē ia 'o hono fakakau kitautolu ki he "hako 'o e 'Otuá mo'ui." 'Oku fakaafe'i kitautolu 'e he 'Otuá 'i he taimi kotoa pē ke tau nofo fe'ofa'ofani mo ma'uma'uluta mo e 'Otuá 'o tatau pē, pea mo e kaungā fonongá. 'Oku ou lave'i 'oku faingofua 'a hono lea'akí ka 'oku faingata'a 'a hono faí. Kuo lahi 'a e ngaahi fāmili 'o tatau pē mo e kaungā lotu kuo fai 'a e femotumotuhi 'o laui ta'u pea 'oku kei maumau ni pē, pea kuo tu'o lahi mo e toutou feinga ke fakalelei'i kae 'ikai pē lava. 'Oku 'ikai ha me'a 'e ta'emalava 'e he 'Otuá 'oku tau lotu ki aí. Ko e sitepu 'uluaki ki he fakalelei, ko 'etau 'uluaki hanga hake ki he 'Otuá, pea 'e toki fai 'e he 'Otuá hotau fakalotolahi'i mo fakaivia ke tau malava 'o fai 'a e me'a 'oku 'ikai ke fa'a malavá. Ko 'Isileli tēlé é, 'a e pele 'ofa'anga 'a e 'Otuá, 'a kinautolu 'oku taku ko e kau "taka 'i lalo hakangá," na'á nau "nofo pē 'i 'api moli ka nau fū hala." Fēfē hake ai kitautolu 'a e kapó. Ko e fakatu'amelie ki 'Isileli, 'oku 'osi fakatoka mo ia ma'atautolu fakafo'ituitui "... 'e faifai pea lau ai kiate kimoutolu, 'o pehē, 'Si'i hako 'o e 'Otuá Mo'ui."

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Ko e Lami 'a e 'Otuá kuó ne vete hotau mo'ua, Fakafeta'i! 'Ilonga ha tui, kuo 'a'ana 'a e mo'ui. 'Emeni.

Sāpate, Siulai 27: *Sāpate 7 Hili 'a e Pēnitekosi (Lanumata).*

Lēsoni: Hosea 1:2-10; Saame 85; Kolose 2:6-15; Luke 11:1-13.

Mōnite, Siulai 28: Lau Folofola – Hosea 11: 1-7.

Ki'i Ama: Hosea 11:7, "Pea 'oku mo'u tāupe 'a hoku kakai ke fulitu'a kiate au: pea neongo 'e ui ia ki 'olunga 'e ha taha, 'e 'ikai ha fai hake."

Pou ‘Ao: Ko e koloa 'o e Folofola 'o e 'ahó ni, ko hono fakamahino 'e he 'Otuá hono māfaí mo hono lāngilangi 'o 'ikai ko e tangata ia. Hangē hono fakalau 'e Hōsea e ngāue 'a e 'Otuá talu mei he "kei si'i" 'a e Pule'angá ko ha hahanu 'a ha fa'ē kuo fakasitua'i 'ene 'ofá 'e he'ene fānaú. Ko hono tu'unga eni kuo a'u ki ai 'enau tauhi vā mo Sihová 'oku hiki 'i hotau Ki'i Amá. Ko e liliu 'a e *NRSV – My people are bent on turning away from me. To the Most High they call, but he does not raise them up at all.* Neongo 'enau fakatupu houhaú, 'utu mo lilingi pea 'alu mo foki mei honau 'Otuá, ka 'e 'ikai ke ne lava 'o tukuange kinautolu he ko 'ene fanga pele. Na'e tali 'aki 'e he 'Otuá 'enau ta'e'ofá, mo 'enau fakasitua'i iá, 'a e 'ofa fā'ofua. Ko e lahi ange 'enau talangata'a ko e lahi ange ai pe ia hono 'ofa'i kinautolu 'e he 'Otuá. 'Oku tau lolotonga faingata'a'ia 'i hotau fonua haú ni he ngaahi 'ahó ni. Kuo tala kehe'i mo tala kovi'i ko e ngaahi palopalema 'a 'Ameliká, ko e kau kengí, fakatau faito'o konatapú, kau tāmáté mo fai hia fakalilifu, ko e kau nofo ta'efakalaó (*overstayers*). Kuo fakamafai'i leva 'a e *Immigration (ICE)* ke nau 'ohofi e ngaahi falengāué, mo ha feitu'u pe 'oku fakataha ai ha kakai 'oku matamata ko e kau 'ova - *Home Depot*, ngaahi falekoloa, paaka pea kuo 'atā eni mo e ngaahi 'apiakó, falelotú, falemahakí 'o a'u ki falehopó. 'Oku fai e ngaahi 'ohofi ko 'eni ko e fakatokanga mo e fakailifia'i e kakai ke nofo 'i lelenga 'enau fakakaukau mo e lotó. Ko e Lēsoni 'oku tau fakalaulauloto ai he 'ahó ni, ko e kongá si'i pe ia 'o e tauhi mo e tokanga'i na'e fai 'e he 'Otuá ki he'ene kakai pelé. Ko e me'a kotoa pē na'e fai 'e Sihova ma'anautolú, na'e uho 'aki 'a e 'Ofá. Na'e tonu ke nau a'usia 'a e fakakaukau 'o hotau Kaveinga ki he mahiná ni, "Ke nau Laka atu he Hala kuo tofa 'e he 'Otuá: Ko e mo'ui 'oku manako ki he fai Meesi, Fakamaau Totonú, pea mo e 'Alo'ofá." Me'apango he na'e 'ikai ke pehē 'enau angafai, mo 'etau tō'onga mo'ui. Na'á nau muimui kinautolu he fakahinohino 'a e ngaahi fonua kaungā'api 'o nau iku ai ki mala. Ko e fēkau tatau mo eni kiate kitautolu 'i hotau kuongá ni. Kuo lahi 'a e ngaahi ivi mo e mafai faka-ē-māmani ko eni 'okú ne loki kitautolu ki lotu pea hangē ai ka puli 'a e 'Otuá meiate kitautolú. 'E mahu'inga 'i he taimi peheni ke tau lotua kinautolu 'oku mo'ua 'i he ngaahi faingata'a na'a tau lave ki ai 'i 'olungá, pea tau mo'ui lotu, ma'u lotu, fa'a feohi mo hotau kaungā lotú, tokoní ki he ngāue 'a e Siasí 'i ha tapa pē 'e ala fai ai ha tokoní, lau mo fakalaulauloto 'i he'ene Folofolá. Sinoeme'a, tau feinga 'i he tokoni mai 'a e 'Eiki, ke fotufotuaki he'etau to'onga mo'ui 'a e Tu imo e falala 'Otuá. Tau fakalangilangi'i e 'Otuá 'i he'etau faka'ehi'ehi mei he o'i kovi 'a e iví, koloá mo e mafai pea fakatāpui 'etau mo'ui ke fai e finangalo 'o e 'Otuá Māfimafi.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: 'Eiki 'oku ou foaki atu au he 'ahó ni, ke vaka ho'o ngaue 'iate au, mo ia kotoa 'oku 'a'aku. 'Emeni.

Tūsité, Siulai 29: Lau Folofola – Hosea 11: 8-11.

Ki'i Ama: Hosea 11: 9, “E ‘ikai te u fakaai ‘eku ‘ita kakahá, ‘e ‘ikai te u foki ‘o faka’auha ‘a ‘Ifalemi: he ko e ‘Otua au, ‘o ‘ikai ko e tangata; ko e Tapuhā ‘oku lotolotoi ‘iate koe; ko ia, ‘e ‘ikau te u ha’u mo e ‘itá.”

Pou ‘Ao: ‘Oku tau toe hokoatu pe he Lēsoni na’a tau fakalaulauloto ai ‘aneafi. ‘Oku ‘i ai pe taimi ‘oku tau fa’a fanongo ai he ngaahi laulausiva ‘a e kakai ni’ihi ‘i ha taimi ‘oku nau ongo’i ai ‘oku va’inga ‘aki ‘e ha taha ha’anau ‘ofa, “Me’a ta’e hounga mo’oni ko e ‘ofā ia ki he fa’ahinga kakai ko eni.” ‘Oku ‘i ai e ki’i fakahua ia ‘a e tano’á ki he taimi ‘oku pango pehē ai ha tauhi vā, “Hangē ‘atamai ha moá, ko e ‘ofa atu pē kae heu pē.” Ko e tuha ia ‘o e fa’ahinga tauhi vā na’e fai ‘e ‘Isileli ki he ‘Otua ‘o e ‘univeesi. Na’a ku ‘amanaki pē ko ‘ene ‘osi é, kuo tapuni ‘a e matapā ‘o e ‘ofa ‘a e ‘Otuá ki ‘Isilelí. Ka ‘i he ‘ahó ni, ‘oku kehe hono talanoá ‘o’ona ‘i hotau Ki’i Amá, “... *he ko e ‘Otua au, ‘o ‘ikai ko e tangata.*” ‘Oku fa’a fakaoli ‘aki e tui lotu ‘a e tangata’eiki mei motu. Ko e pehē ko é ‘a e lotú, “ko e ‘Otua koe ‘oku ‘ikai tule pe mohe,” ‘oku pehē atu e tui lotú, “‘Aaaaa, seuke, ke mohé he ko e tangata, he lotu laulaunoa.” ‘Oku fakangatangata pē ‘a e ‘ofā, kātaki, fakamolemolé pea mo ha toe me’a pē ‘atautolu ‘a e efú mo e kelemutú he ‘oku tau natula fakangatangata pē. ‘Oku a’u tonu pē ki hotau famili totonú, ‘oku ‘i ai pe taimi ‘oku ‘osi ai ‘etau ‘ofa’i kinautolú. Kuo lahi ‘a e ngaahi fāmili kuo nau tofanga ‘i he faingata’a ko iá ‘o motu loutou ai ‘a e mātu’á mo e tokoua / tuofāfine / fānaú. Ko e ‘Otuá, ‘oku ‘ikai hano ngata’anga ‘o ‘ene fakamolemolé, ‘ofā, kātaki pea ko e ‘Otua ia ‘o e faingamālie tu’o lahi. ‘Oku mahino ange ‘a e ‘ofa ta’efakangatangata ‘a e ‘Otuá ‘i hono fakatō’onga mo’ui’i ‘e Sīsū. Lolotonga ‘a e kei luelue mai ‘a e “foha maumaukoloá” he mama’ó mo ‘ene kei fakama’uma’u ‘a ‘ene lea ‘e faí, “‘oua na’a lau au ko hao foha, ka ko e taha pe ‘i ho’o kau ngāue totongí,” kuo lele atu e Tamaí ‘o fā’ofua, hangē tofua pe ia na’e ‘ikai ke ne maumau’i ‘ene koloá (fai angahala). Ko e ‘eke na’e fai ‘e he Tufunga laó ki he lahi ‘o e fakamolemolé, ‘amanaki atu ia ‘e tali faka-fika mai ‘e Sīsū kae ‘ohovale ia ‘i hono talaange ‘oku ‘ikai hano ngata’angá. Pea na’a faifai kuo tau mo’unofoa ‘i he ta’efakangatangata ‘o e ‘ofa ‘a e ‘Otuá pea ngalo ai ‘iate kitautolu, ko e me’a lelei kotoa pe, kuo pau pe ke ‘i ai hono ngata’anga. ‘I he’ene pehē, ko e taimi pē eni, ‘a ‘etau kei mo’ui. Ko eni pē ‘a e taimi tali hū. Ko ‘ene tā pē ‘a e tapú, ko ‘ene ngata ia ‘a e ‘ofā, pea kuo pau ke tau tu’u ‘i hono ‘aó ‘i he’ene hoko mai ko e Fakamaau ‘o e lelei mo e koví. Ka ‘e mahu’inga pē ke tau manatu’i, ‘oku ‘aonga pē ‘a e ‘ofa mo e fakamolemole ‘a e ‘Otuá ‘i he’etau kei ma’u ‘a e mānava mo’ui. ‘Oku ou fakatauange te tau ngāue ‘aonga ‘aki ‘a e faingamālie kotoa pē lolotonga ‘etau kei mo’ui ‘i he’etau ‘ilo’ilo pau ‘o hange ko hotau Kaveinga ki he mahina ko eni, “Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa ‘e he ‘Otuá: Ko e mo’ui ‘oku manako ki he fai Meesi, Fakamaau Totonú, pea mo e ‘Alo’ofā.”

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Ofa ka ko ha ‘ofa é Ho’o ‘ofa kia au. ‘Ofa ne ‘ikai ke mamae, ‘Ofa ne fai ke a’u, Koe’uhi pe ko au. ‘Emeni

Pulelulu, Siulai 30: Lau Folofola – Saame 107: 1-9.

Ki'i Ama: Saame 107: 4, “Na’a nau hē noa he toafá ha hala vao; na’e ‘ikai te nau ‘ilo ha kolo ‘e fai ha nofo.”

Pou ‘Ao: ‘Okú ke kei manatu’i ha taimi na’a ke faingata’a’ia ai pea a’u atu e to’ukupu mafimafi ‘o Sihová ‘o fakavetevete koe mei he faingata’a na’a ke mo’ua aí? Ko e taimi na’a ke meimei ongo’i li’ekina ai pe tukuhāusia ‘o hangehangē kuo ‘ikai mo ha toe taha ke tokoni? Ko e taimi kuo hangehangē ka sivá e ‘amanaki, fe’amokaki ‘o ‘ikai ha me’a ke ma’u ki he ngaahi kavenga ‘oku hanga mai ki he fāmili, Siasí mo e fonuá? Ko e taimi kuo puli ai ‘a e kaveinga kotoa ‘o hangē ko e lau ‘a e Himi pea ‘ikai ha “taumu’a ‘e lau”? Ko e hā ‘a e “toafa mamate” ‘i ho’o mo’ui? Neongo ‘oku te’eki ke u a’u (ko e sio vitió pe mo e ngaahi ‘ata) ki he ngaahi toafa lau ‘one’one ‘o e Hahake Lotolotó, ka ‘oku ou ‘ilo hono nāunau ‘i he’eku mo’ui. ‘Okú fakamatala’i ‘e he fatu Saame ‘i hotau Ki’i Ama ki he ‘ahó ni, ‘a e faingata’a ‘o e toafá, pea ‘ikai ai lava ke fai ai ha nofo. ‘Okú ‘ikai ha me’a ai ke ‘uhinga ki ai ha nofo mo ha lata. ‘Okú honge ‘i he me’a kotoa pe ‘oku fiema’u ki he mo’ui ‘a e fāmili. ‘Okú ‘ikai lava ha keli vai, ngoue, pe ko ha toe me’a ‘oku tau anga ki ai ‘i he ngaahi feitu’u ‘oku tau lolotonga fokoutua aí. ‘Okú ‘ikai ke toe ‘i ai ha kaungā’api pe ko ha toe taha ke fai ha feohi mo ha fetokoni’aki. Pea ko kitautolu ‘oku fononga atu he fa’ahita’u māfaná, ‘oku ‘ikai ke tau fa’a tatali ke fai mo hū ki ha fale ‘oku ‘ea mokomokó (*air condition*) pea ma’u mo e ngaahi inu fakamokomokó. Ko e Saame eni ‘o e Foki mei he Fakahé mei Papiloné. Ko e taimi ‘o e nofo he “toafa mamate”. Kuo nau foki ki ‘api pea ‘oku kei ‘alaha ngangatu ‘a e talanoa ‘o ‘apí he ‘oku nau lava eni ‘o mātā ‘a e ngaahi me’a na’a nau fanongo talanoa pe ai he taimi ‘o e Fakahē. ‘Okú ‘ikai mo ha toe Kātoanga ‘e mahu’inga mo lahi ange ki he toetoenga mei he Fakahē ka ko e Lotu Fakafeta’i pe ki he ‘Otua na’a ne fai honau fakatahataha’i. Na’e ‘ikai ke toe lau ‘a e me’a ‘oku nau kehekehe ai ‘i he tu’unga fakasosialé, faka’ekonomiká mo fakalotú, ka nau kau fakataha kotoa pe ‘i he Fakafeta’ia ‘o honau Fakatau’atāina. ‘Okú ‘ikai ko hotau Kehekehe, ka ko e ngaahi a’usia tatau ‘oku tau ma’u ‘i he’etau hiki mei he nofo “toafa mamaté” ki ‘apí, ki he feohi ‘oku fetaiaki ai hotau lotó mo e Laumālie ‘o e ‘Otuá, ‘okú ne fai hotau fakatahataha’i mo hotau fakatau’atāina. Fakafeta’i ki he ‘Eiki! Ko hotau fatongia ia he’etau kau ki he Lotu lelei ‘a e ‘Eiki, ke tau kau fakataha pe ‘o hangē ko e a’usia ‘a e fatu Saamé,

‘i he fai Fakafeta’i, Tuku Kololia mo e Fakalangilangi ‘Otuá. Pea neongo ‘oku tau kehekehe ‘i he ngaahi me’a lahi, ‘oku tau taha kotoa pe ‘i hono ‘ofa’i kitautolu ‘e he ‘Otuá ‘o lahi ange ia ‘i he’etau ‘ofa’i kitautolú. Ke fai ai pe ‘etau fakafeta’i ‘o lauikuonga pea ta’engata, he kuo fakafoki mai kitautolu ‘e Sihova mei he nofo toafá!

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Fakafeta’i kia Sihova he ‘oku lelei ia, he ‘oku tolonga ‘o ta’engata ‘ene ‘alo’ofa. Ke pehe ‘a e lau ‘a e kakai kuo huhu’i ‘e he ‘Eiki, ‘a kinautolu kuo he huhu’i mei he nima ‘o e fili. ‘Emeni.

Tu’apulelulu, Siulai 31: Lau Folofola – Luke 12: 13-15.

Ki’i Ama: Luke 12: 15, “Pea toe pehē ange ‘e Sīsū ki he kakai, “Vakavakai lelei na’a mou mānumanu! He ‘oku ‘ikai ko e lahi ho’omou koloá ‘e malu ai ho’omou mo’uí.” (*Taulua*). “Peá ne lea kiate kinautolu ‘o pehē, ‘Mou ‘ā, ‘o le’ohi kimoutolu telia ‘a e ngaahi mānumanú: he neongo ‘oku fu’u lahi ‘a e koloa ‘a ha taha, ka ‘oku ‘ikai hoko ai ‘o tautau ‘ene mo’uí ki he’ene nga’oto’otá.” (*Moliton*).

Pou ‘Ao: ‘Oku tau fakafeta’i he’etau a’usia lelei ai ‘a e ‘aho faka’osi ‘o e fitu’i mahiná, pea tau sila’i ai pe mo e Kaveinga na’á ne tataki mai kitautolu, “Ke tau Laka atu he Hala kuo tofa ‘e he ‘Otuá: Ko e mo’ui ‘oku manako ki he fai Meesi, Fakamaa Totonú, pea mo e ‘Alo’ofá.” Fetaulaki ‘a Sīsū mo e ongo tautehina ‘okú na lolotonga fakatonutonu e koloa tukufakaholo ‘a ‘ena Tamaí. Mālie ‘a e fakama’opo’opo ‘a Sīsū, ‘‘a ‘ene lava ‘o ‘ave ‘a e talanoa mei he founga anga mahení ki he fakakaukau ‘o e “mānumanú.” ‘Oku ‘ikai ke fu’u mahino pe ko hai na’e mānumanu he ongo tautehiná, pea mahalo pe ‘e ‘ikai hala ‘okapau te tau pehē, na’á na mānumanu lō ua pe. Ko e me’a ‘oku fakamahino ‘e Sīsū, ko e angahala ‘o e mānumanú ‘oku ‘ikai ko e ma’u ‘o e koloá, ka ko e ma’u he’e koloa ‘a e loto mo e mo’ui ‘a e toko taha ‘oku ‘a’ana ‘a e koloá. Ko e “mānumanú” (*greed*) ‘oku faka’uhinga ia ‘e he tikisinale faka-papālangi, ko e hoholi ke ma’u ‘a e me’a ‘o lahi hake he me’a ‘oku fiema’ú, pe tonu ke ma’ú (*excessive desire to acquire or posses more than one needs or deserves*). Ka ko hai ‘e faitu’utu’uni ki he “fe’ungá,” ke ‘oua ‘e a’u ‘a e holi ki he me’a ‘oku lahi hake he me’a ‘okú ke fiema’ú, pe tonu ke ma’ú. ‘Oku ou mānumanu kapau ‘oku ou fie faka’uli ha *Mercedes Benz*, kae hili ia ‘e lava pe ha ki’i me’alele ma’ama’a ange ‘o ‘ave holo au? ‘E ala tokoni ‘a e fakatonulea mei he motu’ai lea ‘o e Tohitapú. Ko e lea mānumanú ‘oku liliu ia mei he fo’i lea faka Kalisi ko e *pleonexia*, pe ko e hoholi ‘oku ta’e manonga, ke fakalahi kita, pea ke ma’u ‘a e me’a ‘oku tonu ke ma’u ‘e ha taha kehe. Pea tanaki atu ki ai mei he Tohi Noa ‘a *William Barclay*, ko e taha ‘o e kau sikalaípe ‘iloa ‘o e Fuakava Fo’ou, ko e mala ‘o e holi ke ma’ú, (*accursed love of having*), pea fatu ai ‘a e loto ta’etopono mo e ta’etoka’i ‘a e totonu ‘a ha taha kehe. Ko e “fe’ungá” ‘o fakatatau ki he Folofolá, ko ‘ete mavahe mei he siokitá, ‘o toe vakai ki he me’a oku tonu ke ‘inasi ai ha taha kehe. ‘Io, ko e foki ki he tefito’i lao koulá: *ke ke ‘ofa ki he ‘Otuá, pea ‘ofa ki he kaungā apí ‘o hangē ko ho’o ‘ofa kiate koe*. ‘E ‘ikai ke tau ala liliu ‘a e ta’au ‘o e māmani ko ‘ení, he ko e māmani ‘oku kumi ki he lelei fakafo’ituituí, ‘o puke ai ‘e he peseti pe ‘e 1 ‘o e tohi kakai ‘o ‘Ameliká ‘a e meime peseti ‘e 40 ‘o e koloa ‘o e fonuá. Ka te tau ala faitu’utu’uni ki he ‘etau mo’ui faka’ahó, ke tau malava ‘o ‘ilo ‘a e “fe’ungá,” pea tau malava ai ‘o mavahe mei he mala ‘o e holi ke ma’ú, ‘o hangē ko e lau ‘a *Barclay*. Tauange ke tau ‘ulungaanga ‘aki ‘a e talatalanoa mo e ‘Otuá, pea hiki ‘etau vakai meiate kitautolu mo ‘etau fiema’ú, ki ha taha kehe, ki mu’a peá te kumi ke ma’u ‘a e me’a hokó, pe ko e kofu, me’alele, mafai, mo e ha fua pē ‘a e ngaahi mokimoki’i me’a ‘oku tau fa’a mānumanu ki aí.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: Tataki au keu malava ‘o mavahe mei he holi ke fakatoli’a hoku kitá, kau malava ai ‘o ‘iloa ‘a e fiema’u ‘a hoku kaungā’apí. ‘Emeni.